BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică.

ANUL AL XII-lea.

No. 7.

OCTOMVRIE.

BUCUREȘTI
Tipografia Cărților Bisericesci
34. Str. Principatele-Unite, 34.
1888.

CREȘTINISMUL ȘI PROGRESUL.

Este un fapt însemnat și constatat prin istoria tuturor veacurilor, că necredința, contrastul creștinismului, nicăirĭ n'a adus ideĭ noua în lume; din contra s'a dovedit o mare sterilitate în privința ideilor. Și nicĭ nu póte fi alt-feliu. Cine trece odata din cercul luminos al creștinismuluĭ, de buna séma se afla în intunerec, unde nu se maĭ vede nicĭ un adevĕr maı înalt. Ochiul seŭ sufletesc este orbit și nu póte ḑari nicı o lumină spre a putea afla vre o ideie maı înalta. De aceia necredința a întrebuințat o alta tactică. Ideile cele marĭ, pe care le-a adus creștinismul în lume, le-a usurpat ca ale sale, maĭ întêiu le-a schimonosit și apoı le-a proclamat ca invențiune a sa. Și fiind-că le-a scris pe stindardul seŭ, ca producțiune a sa, și fară rușine, se lauda, ca ea a înzestrat lumea cu acele ideĭ, totdéuna a amăgit multe spirite naive, și de acele care nu erau înca convinse de starea lucrurilor, prinḑêndu-le în cursele sale. Dar acésta nu este alt ceva decât o hoție de rând, facuta în dauna creștinismuluı, o minciună nerușinata cu care cauta a amăgi pre ceĭ slabı. Nu este de ajuns a combate rătacirea, necredința, caderea dela creștinătate, ci maı ales este de trebuință ca acele ideĭ marĭ ce aŭ fost rapite creștinismuluĭ și prefacute în minciuna să fie ĭarășĭ luate, restabilite din noŭ în însemnarea lor adeverata și redate ıarășı creștinismuluĭ, care le posedă în adevĕr Nu trebue sa îngaduim ca necredința sa se îm-

podobéscă cu pene streine, nu trebue să suferim ca să schimbe marele ideĭ ale creştinismuluĭ şi să le întrebuinţeze în folosul seŭ; trebue ale revindeca ĭarăşĭ creştinismuluĭ; trebue ale sădi din nou în acel loc de unde au fost smulse şi aŭ resărit maĭ întêiu. căcĭ nu maĭ acolo puteau să crésca şi se aducă fructe folositóre pentru toţĭ. Pe câtă vreme nu se va face acésta. apărarea creştinismuluĭ va fi nu maĭ pe jumetate în contra inimiculuĭ seŭ; ea va fi însă deplina când vom reuşi a deslega şi acésta problema.

Intre ideile, pe care necredinţa din timpul nostru le-a rapit creştinismuluĭ prefacêndu-le în contrar, este şi ideia *progresuluĭ*. Cand necredinţa în secolul trecut, sub masca înşelătóre a filosofieĭ începu lupta contra creştinismuluĭ şi a bisericeĭ; atuncĭ se rapira creştinismuluĭ ĭaraşĭ treĭ marĭ ideĭ: de libertate, egalitate şi fraternitate, pe care le-a desfigurat în minciună, le a înscris pe stindardul seŭ, şi sub acest stindard combatu tot ce era maĭ sfânt pentru omenire. Lupta avu succes, şi încă ce succes! Ingrozitor resuna strigatul de *libertate*, *egalitate* şi *fraternitate,* în revoluţia francesa, peste o mare de sânge şi de lacrimĭ, peste un noĭan de ateism, sete de sânge şi tiranie! Astă-ḑĭ maĭ ales resuna cuvêntul *progres*, care este luat ca parolă alaturea cu liberalismul necredincios; *progresul* este instrumentul cu care să servesc spre dărămarea zidiurilor bisericeĭ; *progresul* pe care şi-l însuşeşte liberalismul, ĭara creştinismuluĭ şi bisericeĭ i se arunca imputarea de stagnaţiune şi regres. Şi cu tóte acestea, *Ideia de progres este a creştinismuluĭ;* numaĭ creştinismul a adus în lume progresul şi folósele luĭ; numaĭ creştinismul garantéza acest progres şi îndată ce creştinismul va părăsi lumea, la moment va disparea şi ideia acésta. Ne încetat trebue a striga şi cu hotărîre a intona: progresul aparţine numaĭ creştinismuluĭ, creştinismul este *religiunea progresuluĭ;* acesta nu se póte despărţi de creştinism. Acésta voim a demonstra în cele următóre:

I.

Ce este *progresul?* Pentru ca cuvêntul progres să aibă vre un înţeles, negreşit trebue sa aibă în vedere un scop catre care sa tinda el, cu care trebue sa mérgă neîncetat pe o cale hotarîta. Şi acest scop trebue să fie positiv, adecă sa urmarésca ceva positiv, un bun positiv; caci daca progresul nu este îndreptat catre ceva positiv, catre un bun positiv, ci spre ceva contrar, atuncĭ negreşit nu se mai póte numi progres; ci ar fi un regres dela bine, o îndepartare de aceia ce omul trebue sa aspire. Maĭ departe, acel scop positiv, catre care trebue să fie progresul îndreptat, trebue să fie potrivit cu natura omenésca, sa fie reclamat de natura omenésca: căcĭ numaĭ cu condiţia acésta se va înfaţişa progresul demn de om, nu maĭ cu condiţia acésta va consuma cu problema, ce are să o deslege omul aici. Ţinta de voltăreĭ natureĭ omeneştı şi a societaţeı este *perfecţiunea* şi ast-feliŭ este şi problema omenireı şi a omuluı aicı jos de a nazui spre *perfecţiune.* Un alt progres afara de progresul catre perfecţiune nu póte fi; pe câta vreme cuvêntul *progres* va fi întrebuinţat pentru o mişcare, care nu are de scop perfecţiunea, i se va da acesteı ideı o însemnare stréina. Aşa dar se determină ideia de progres prin aceia, ca el consta într'o mişcare continua spre perfecţiune, într'o apropiere tot maĭ mare de perfecţiune, spre a ajunge în fine cea maĭ mare perfecţiune ca scop ultim.

Perfecţiunea catre care póte să năzuéscă şi trebue se tinda omenirea aicı jos, este de treı felurı: *intelectuală, morală* şi *socială.* Perfecţiunea intelectuală consta în o cunoştinţă pe cât se póte maı întinsa şi maĭ profunda a adeveruluı; cacı cunoştinţa adevĕruluĭ este aceia care perfecţionéza mintea şi cu cât maĭ întinsa şi maı adâncă este acésta cunoştinţă, cu atât sporeşte perfecţiunea omuluĭ în privinţa intelectuala. Negreşit este nu maĭ o umbra a aceleı perfecţiunĭ înalte, pe care o aştépta omul în ceia

lume, unde se va împărtăşi de nemijlocita privire a luĭ Dumnedeu şi a adevĕruluı în Dumnedeŭ; dar totuşı este ea o pregatire aicı pre pamênt pentru acea perfecţiune cerésca, şi trebue sa sporéscă dorinţa ardĕtóre a omuluı pentru acea perfecţiune cerésca a cunoştinţeĭ sale. Perfecţiunea *morală* constă în aceia, ca omul sa-şı conformeze voinţa sa cu poruncile Dumnedeeştı în tóte privinţele, să renunţe la voinţa sa proprie şi în tóte afacerile sale să aıba în vedere nu maĭ voinţa luı Dumnedeu. Acéstă conformıtate a voinţeĭ omeneştĭ cu voinţa Dumnedeéscă constitue fiinţa virtuţeı şi de aceĭa putem dice că perfecţiunea morala a omuluı consta în *virtute*. Aşa dar cu cât un om este maı virtuos, sau cu alte cuvinte, cu cât îşĭ conforméză voinţa sa cu voinţa luı Dumnedeu, cu atâta este maĭ perfect moralminte, şi cu câı va domni în omenire virtutea, cu cât va reuşi a fi maĭ rĕspândită tendinţa pentru pĕtrundere, ca sa se ıa de norma pentru tóte afacerile nu maı voinţa dumnezeéscă, cu atât va sta maĭ sus perfecţiunea morala a omenireı. In fine perfecţiunea *socială* consta în desvoltarea sanatósă a ordineĭ sociale şi a legăturilor sociale, întru câtacele sunt conforme şi prin urmare reclamate de natura societaţeĭ şi legile naturale ce se afla desvoltate în ea. Societatea omenéscă la urma urmeĭ este un lucru a luı Dumnedeu; atât dupa natura sa cât şi după desvoltarea sa naturala este preformată în ideĭa divınă şi prin urmare şi legile desvoltăreı sale sunt puse de Dumnedeu în natura sa. Intră societatea într'o desvoltare sanatósa după norma acestor legĭ, se înalţa ea la deplina conformitate cu Ideıa divină;—şi întru acésta consta perfecţiunea sa conrespundetóre. Acésta perfecţiune sociala este tot odata şi condiţiunea principală pentru prosperitatea socială; acésta se află deja în aceıa. Cacı perfecţiunea uneı fiinţĭ conţine în sine şi adevĕrata prosperare.

Conform cu aceste treı feliurı de perfecţiunı, catre care tinde omenirea, se află şi treĭ feliurĭ de progres şi anume:

intelectual, moral și *social.* Progresul intelectual este progresul în cunoștință, și consta în aceia ca spiritul omenesc nazuește a se înalța la o cunoștință tot mai întinsă și mai profunda a adeverului în tóte ramurile cunoștinței omenești și se nu oboséscă în acéstă nazuință. Caci prin aceïa se apropie tot maï mult de culmea celeï mai înalte perfecțiuni a cunoștințeï, întru cât este cu putința aicï și tot odată se pregătește catre acea înălțime supranaturală a cunoștinței, care se va împartași în cea-lalta lume în nemijlocita privire a luï Dumnedeu.

Progresul moral maï departe este progresul în virtute; constă în aceia, ca ómenii în nazuințele lor morale cât mai mult se tinda a esprima voința divină și legea Dumnedeésca atât în viața din afara cât și în interior, ca princip normal și domnitoriŭ; sa îndeparteze din ce în ce mai mult egoismul care înstrĕinéza de Dumnedeu și se conformeze voința dupa voia lui Dumnedeu. Caci toemaï aci stă apropierea constanta de ținta celei mai înalte perfecțiuni morale, care este pusă în sânțenie adeca în asemĕnarea perfecta cu Dumnedeŭ. In fine progresul *social* este progresul în desvoltarea socială naturală: consta în aceia, ca ordinea sociala în mod natural, adecă dupa legile de desvoltare puse de Dumnedeŭ în natura societațeï din ce în ce maï mult și maï bine sa se formeze și sa se cultive și ast-feliu sa se înalțe tot mai sus și maï mult spre a se conforma cu ideïa Dumnedeéscă. Căcï și aici apropierea constanta de cel prea înalt ne face cunoscuți cu ideia de progres. Cu acésta progresul este dat tot-odata și spre prosperarea cea mai înaltă sociala, fiind-că, precum s'a dis, buna starea sociala este ne despărțita de perfecțiunea sociala.

Acesta este înțelesul ce-l dam noï cuvêntuluï *progres.* De are acest cuvênt vre un înteles, apoï nu mai în sensul acesta trebue lamurit, are însa și îndreptațirea sa. Fiecare om precum și omenirea este menita spre progres în înțelesul acesta, este problema sa, a intra pe calea pro

gresuluĭ şi a merge pe ea necontenit fară şovăire tot înainte. Spiritul omenesc trebue a largi domeniul cunoştinţeı sale din ce în ce maı mult şi se caute a se aprofunda tot maĭ mult în adevĕrul recunoscut, cacı pentru aceıa este creat dupa chipul luı Dumnedeu şi înzestrat cu puterea de a cunóşte. Adevĕrul este *Bonum intellectus*, şi fiind-ca spiritul omenesc are maı ales ca tema a urmări binele, şi prin aceıa a se perfecţiona, i se póte da şi acésta ca problemă a tinde spre cunoştinţa adevĕruluı ca *Bonum intellectus* şi a fi nestrĕmutat în acésta staruinţa. Omul trebue apoĭ să fie din ce în ce maı perfect în privinţa morala; el trebue sa-şĭ pue tóte puterile, ca sá fie cât se póte de virtuos şi a nimici în lăuntrul seu îndărătnicia şi egoismul: cacı nu maı cu condiţia acésta va primi cununa biruinţeĭ, care-l aştéptă în ceıa lume ca rĕsplată. Societatea omenésca trebue sá tindă necontenit la o desvoltare deplina şi întinsa; acésta este voinţa luı Dumnedeŭ; cacĭ El voeşte, ca tot ce a creat el, sub conducerea providenţeĭ sale sa apuce pe calea desvoltareı sale naturale şi prin acésta a pune în evidenţa ideĭa divina ce se află în ea cu tótă avuţia conţinutuluı eĭ; voeşte ca omenirea sá-şĭ caştige şi aicı prosperarea pămêntésca şi să aspire la progresul social, fiind-ca aceıa este legata cu acésta. Ast-feliu întreitul progres, de care am vorbit maı sus, este pentru neamul omenesc nu numaı o posibilitate temeinica ci şi o problema a sa. Şi acéstă problema trebue sa o deslege omenirea cu tóte puterile sale, fiind-ca prin acésta îşı împlineşte menirea ce ıa dat-o creatoriul

Acestea stabilite, să trecem acum la întrebarea ce se impune dela sine: Cum sta creştinismul cu acele treĭ felurı de progres, în care neamul omenesc a intrat dupre voinţa luĭ Dumnedeu?

II.

Ideĭa de progres în adeveratul ınţeles al cuvêntuluı res-

pundem noï la întrebarea pusa— este în realitate şi nedespărţit unita cu creştinismul; el serveşte progresului, da impuls la acesta, şi-l reclama chiar. Creştinismul este în realitate isvorul şi principiul mişcator al progresului adevĕrat şi ales, atât în privinţa intelectuala cât şi în privinţa morală şi sociala. Spre a dovedi acésta nu este nici o greutate.

1). Creştinismul a intrat în lume ca descoperire a adevĕrului etern. In urma caderei, adevĕrul pentru neamul omenesc a devenit din ce în ce maï întunecat, în locul cunoştinţeï lamurite a întrat neştiinţa şi rătacirea; „*ómeniĭ cunoscênd pre Dumneḑeu,* cum ḑice apostolul (Rom. I 21—25), *nu ca pre Dumneḑeu l-au prea-mărit, nicĭ i-au mulţămit, ci au devenit zadarnicĭ în cugetele sale şi s'au întunecat inima lor cea neînţelegĕtóre. De aceïa au mutat eĭ slava luĭ Dumneḑeŭ celuĭ nestricacios întru asemanarea chipuluĭ omuluĭ celuĭ stricacios şi al paserilor şi al celor cu patru piciόre şi al celor ce se tîresc; cariĭ au mutat adevĕrul luĭ Dumneḑeu întru minciună, şi au cinstit şi au slujit făptureĭ şi nu făcetoriuluĭ, carele este bine-cuvêntat în vecĭ*“. Astfel adevĕrul a disparut pentru neamul omenesc, şi chiar acele adevĕruri, care prin sine îndestuléza mintea omenésca, au fost întunecate în cunoştinţa omenésca saŭ chiar disparute din orisontul spiritual. De aceia a venit creştinismul şi a adus de sus, dela *Parintele luminelor* neamuluĭ omenesc adevĕrul perdut; întunerecul neştiinţei a disparut şi sórele adevĕrului a resarit ïarăşi pe orisontul spirituluĭ omenesc. Dar pogorîndu-se adevĕrul etern ïarăşĭ din cer pre pamênt, şi întrând neamul omenesc în atmosfera lui, a radicat îndata viaţa cea amorţită a spiritului omenesc şi a deşteptat iaraşi deplina ei activitate. Descoperirea, venita dela Christos, nu este numai un dar a luĭ Dumneḑeŭ, ci a devenit principiul unei vieţi noua în sinul omenireĭ. Oamenii nu trebue să fie îndestulaţi numai cu acésta, de a primi cu credinţa adevĕrul descoperit din mânile *Cuvêntuluĭ* întrupat; ei ar trebui sa se îndeletnicéscă, ca cât

maĭ adânc să patrunda conţinutul adevĕruluĭ descoperit, spre a ajunge la deplina cunoştinţa a aceluea pre cât este cu putinţă minţeĭ nóstre marginite. Credinţa trebue sa fie temeiul pentru cercetarea ştiinţifică în bogatul cuprins al descoperireı; acésta trebue sa fie fructul ce esa din radacinele credinţeĭ în câmpul cunoştinţeı. Tesaurul cel bogat al adevĕruluĭ descoperit trebue sa fie esploatat în tóte parţile de spiritul omenesc. Comóra acésta este nesfarşita şi maı ales misterele creştinismuluĭ, care sunt nepatrunse bine de spiritul omenesc, pot se îndemne la o cercetare curat ştiinţifica; dar tocmaı acéstă nesfărşire a comóreĭ descoperireı póte şi trebue sa fie un impuls pentru spiritul omenesc, în desgroparea comóreı cunoştinţeĭ, care se afla în descoperirea Dumnedeéscă, să nu înceteze, ci tot-déuna din nou sa-şı reculéga puterile sale, spre a scóte din adânca şi nesfarşita comóra a adevĕruluı creştinesc, totdéuna alte pietre scumpe.

Observând cineva cu luare aminte, lesne póte sa vada că creştinismul în domeniul cunoştinţeı, maĭ ales când este vorba de adevĕrul maı înalt, ideal, nu numaı ca face ca progresul să fie posibil, ci tot-odata tinde şi da impuls catre el. Face ca progresul sa fie posibil întru cunoştinţa, întru cât creştinismul ca descoperire a lui Dumnedeu ne aduce noue deplinătatea adevĕruluı; *tinde* şi dă *impuls* spre progres, întru cât îndémna spiritul omenesc ca sa patrunda tot maĭ adânc în cuprinsul adevĕruluĭ dat de Dumnedeu şi sa întrebuinţeze comorile luı. Astfel în ceıa ce priveşte cunoştinţa maĭ înaltà progresul este nedespărţit de creştinism, emana dela el, precum lumina dela sóre şi esa din credinţa, ca fructul din semênţa; scurt,— creştinismul este, în domeniul cunoştinţeı intelectuale maĭ înalte, daca ne este permis a dice, cu adevĕrat progresist.

2). Tot asemenea şi când este vorba de alt domeniu al cunoştinţeı nóstre, pe care l-am putea numi *empiric*, anume în cunoştinţa natureĭ şi a legilor sale. Deşi în privinţa acésta creştinismul se pare ca stă departe, totuşı şi

în acésta privinţă reclama progresul, şi-ı serveşte, şi nu în mod întamplător, ci stă chiar în fiinţa creştinismuluĭ a da impuls spirituluı omenesc spre progresul în cunoştinţa natureı şi a legilor sale. Creştinismul este acela care ne-a învĕţat, ca natura cu tóte puterile şi legile sale are ţinta sa cea maı apropiata în om. Natura este pusa la piciórele omuluı; el trebue sa o domnéscă, el trebue să se servésca de ea şi de puterile sale spre satisfacerea trebuinţelor sale şi spre îndulcirea vieţeı sale. Cuvêntul pe care l a rostit Dumneḑeu primuluı om după creaţiune: *Creşteţĭ şi ve înmulţiţĭ şi umpleţı pămêntul, şi-l stapâniţı pre el, şi stăpâniţı peşciı măreĭ şi paserile ceriuluĭ şi tóte dobitócele, care se tîrîsc pre pămênt* Gen. I, 28)—prin creştinism a venit ıaraşı la cunoştinţa neamuluı omenesc. Dar pentru aceıa creştinismul îndémnă pre ómenı a esplora puterile şi legile natureı spre a afla secretele eı, pentru ca natura, cu puterile şi legile eı sa fie în serviciul seu şi sa le póta folosi pentru acele invenţiunı, care sunt necesare sau folositóre pentru îndestularea trebuinţelor şi îndulcirea vieţeı sale. Caci cum va putea omul sa stapanésca natura, cum sa o pue în serviciul sĕu, când el nu o cunóşte nicı pe ea, nicĭ legile sale! Cu cât o cunóşte maı mult, cu cât maĭ adânc patrunde în atelierile cele ascunse ale puterilor natureı şi le scóte la lumina ḑileı, cu atât maı mult le póte folosi spre trebuinţa sa, cu atât maı bogate, maı felurite şi maı puternice pot fi invenţiunile, în care sileşte el puterile natureı a servi scopurilor sale care aicı pre pamânt sunt de mare însemnatate şi de mare înriurire atât pentru viaţa privata cât şi pentru cea sociala. Pagânismul a îndumneḑeit natura, considerând-o ca Dumneḑeu saŭ ca un vestmênt în care se invaleşte principiul divin. Cu acésta pagânismul a pus natura maı pre sus de om; nu omul trebuea sa stapânésca natura, ce din contra natura ca înzeita trebuea sa domnésca preste om şi să priméscă serviciuluı luı. Acest princip însă nu póte sa dea impult spre cercetarea na-

tureı şi a legilor sale; din contra acest impuls trebuea sa fie înăduşit în germene. Căcĭ odată ce să ḑice ca natura ca D-ḑeŭ sta maı pre sus de om, şi acesta trebue sa-ı servésca; orĭ-ce nazuinţa a omuluĭ de a afla secretele natureĭ, a cerceta puterile şi legile eı şi a o pune în serviciul sĕŭ este un atentat la majestatea natureĭ, o întervertire a relaţiunelor normale în care se află omul faţa cu natura şi natura faţa cu omul. Pagânismul nu putu sa inaugureze nicĭ un progres în cunoştinţa natureĭ, acolo unde se află óre-care urme de cunoştinţa natureĭ, s'au putut face numaı în contra principiilor religióse, care se aflau în conştiinţa păgânismuluĭ. Numaĭ creştinismul este învestit cu marea sa învĕţatură despre supunerea natureı omuluĭ, a aduce progresul în cunoştinţa natureĭ şi prin influinţa sa puternica deşi adesea necunoscuta a împinge spiritul omenesc din ce în ce maĭ mult pe calea progre ulu. Şi în privinţa acésta este creştinismul progresist.

III.

Dar nu numaı progresul intelectual, progresul în tóte ramurile cunoştinţeı omenescı s'a îndrumat şi s'a înaintat în adevĕr prin creştinism, ci şi progresul *moral*. Progresul moral pune omuluĭ înainte un ideal, care serveşte omuluı de esemplu în cercurile şi nevoinţele morale, şi care i se arată spre a tinde la el ca la problema sa. Pentru ca omul sa fie învingător în lupta cea crâncena contra égoismuluĭ şi contra rĕuluĭ spre a-şı agonisi perfecţiunea morala şi a caştiga premiul de aur al virtuţeĭ, trebue să aıbă înaintea ochilor un ideal al perfecţiuneı morale; căcı numaı cu condiţiunea acésta, se umple inima de entusiasmul vesel pentru bine, precum şi curajul şi îndrăsnéla în lupta morală. De asemenea trebue, ca omul cel ce voeşte a se sui la înalţimea perfecţiuneĭ morale sa fie înzestrat cu o putere energica a voinţeı; cacĭ lupta spre a ajunge la înalţime nu este lucru uşor; ea cere

tărie mare şi putere durabila. Omul trebue sa le posada daca nu voeşte a cadea în mijlocul drumului celui greu şi anevoios.

Ambele cerinţe le-a împlinit creştinismul cu prisos. Pentru cea dintai a ḑis Mântuitorul: *Fiţĭ desevârşiţĭ, precum şi Tatăl vostru cel din ceriurĭ desevârşit este* (Met. 5, 48). Cu acésta ne a aratat idealul perfecţiunei morale şi ne-a pus înainte ţinta, pe care trebue sa o ajunga omul în nevoinţa sa morala, şi care nu este alta ceva, decat Dumneḑeu. Nesfarşita perfecţiune a lui Dumneḑeu trebue sa se resfrângă, negreşit cu o imitaţiune slaba, dar totuşi cu imitaţiune, în perfecţiunea morala a omului; acolo trebue sa tinda omul, a fi asemenea cu Dumneḑeu care este nesfarşit perfect, sa voia că a caştiga acea perfecţiune morala, pe care póte şi trebue sa o caştige. Dar cu acele cuvinte nu numai ca i s'a aratat idealul perfecţiuneĭ morale, ce i s'a impus şi datoria a ajunge acel ideal. *Fiţĭ desevârşiţĭ, precum şi Tatăl vostru cel din ceriurĭ desevârşit este.* Cuvêntul Domnului este în imperativ. Nu sta în libertatea omului de a tinde sau nu la acel ideal, ce i s'a impus ca o datorie morala; trebue sa tindă la ţinta indicată, şi trebue sa mérga necontenit pe calea care conduce acolo; nu trebue sa stea de loc, căci orĭ ce popas este un regres. In privinţa acésta nimic nu lipseşte omului, cacĭ ce-i este necesar, ca sa mérga pe calea progresului moral şi a-l îndemna ca necontenit sa înainteze pe acéstă cale.

Dar şi cealaltă condiţiune s'a împlinit prin creştinism. Creştinismul împrumuta omului şi o putere mare supranaturala, spre a învinge în lupta morala, ca cu curaj şi staruinţa sa sue înalţimea cea prapastiósă a perfecţiunei morale, ca fara obosélă sa mérga pe calea perfecţiunei morale şi sa înlatureze tóte obstacolele ce i s'ar pune în cale. Este *darul* lui Dumneḑeu. Precum perfecţiunea, la care trebue sa tindă omul, dupa învaţătura creştinismului este supranaturala, astfel şi omul este înzestrat prin harul Mântuito-

rului cu putere supranaturală, spre a se apropia tot maĭ mult de ținta aceia, și a merge necontenit și cu staruința pe calea progresuluĭ moral care este problema ce i s'a dat. Acésta este evident. Creştinismul era menit maı ales spre a inaugura progresul moral; el cere acésta necontenit; nimene nu se póte lauda, ca a primit spiritul creştinismuluĭ, daca nu împlineşte acésta cerința; nimene nu pote sa ḑica ca acéstă cerința este neîndreptățită, pentru ca creştinismul a împlinit tóte condițiunile, care sunt de neapărata trebuínța spre a putea fi împlinita. Progresul moral este strîns legat cu creștinismul, întru cât este o cerința reală a acestuea, creştinismul este şi în privința acésta progresist.

Pagânismul nu cunoștea progresul moral și nu putea sa-l cunóscă. Cacı maı întâı nu era în stăre a pune înainte închinatorilor săı un ideal al perfecţiunei morale. Ḑeiı seı nu erau alta ceva decât puterı de ale naturei personificate sau ómenı îndumneḑeițı, ale caror scaderı morale, adesea întrecea pe ale ómenilor de rênd. Cum puteaŭ nişte asemenı ḑeı să servésca de ideale ale perfecţiunei morale! Și al doilea, pagânismul nu putea da omuluĭ puterea spre a se urca pe o trépta maĭ înaltă a perfecţiunei morale. Părasiţı de Dumneḑeu nu puteau poseda vre o putere maĭ înaltă şi nicı nu avea dela cine o împrumuta; voira sa-şı gasésca o mangăere în misterii, în care cufundară pre ceı maı eminențı adepţĭ aĭ sĕı; acolo domnea numaĭ entusiasmul, numaı orgiile, care fiind necontenit ațițate serveau maĭ mult ca instrumente puterilor demonice, spre a-şĭ bate joc de omenire! Cum se produca acestea ca fruct un avênt maı înalt moral! Numaı creştinismul are puterea a conduce pe om la progresul moral, și fiind că are puterea acésta, se cere şi din partea omuluı spre a întrebuința acésta putere ca sa progreseze în bine.

IV.

Tot asemenea este și cu progresul social. Și aicı serveşte

creștinismul ca principiu îndemnator și staruitor. Progresul social constă mai ales în aceia, ca în tóte afacerile vieții private, publice și internaționale sa întrebuințeze și sa se conducea dupa legile eterne ale dreptului ca principii normale și regulatóre. Căcĭ numaĭ pe baza dreptului se póte înjgheba o desvoltare temeinica a tuturor relațiunilor sociale. Legile eterne ale dreptului sunt pentru societatea omenésca acele ce sunt și pentru un organism viu legile de desvoltare ce sunt puse în natura sa. Precum un astfel de organism se desvoită pe cale normala și temeinica numai cu condițiunea, ca desvoltarea sa să mérgă după legile ce se afla în natura acestuĭ organism, tot asemenea și realisarea legelor eterne ale dreptului este și pentru organismul social condiția neevitabilă a stareĭ și desvoltărei sale temeinice și normale. Indata ce se înlatura dreptul din societate, s'a dus și desvoltarea normala a acestia, și în locul relațiunelor sociale întră o pocitura și o strâmbătură. Prin urmare și realisarea uneĭ propașirĭ sociale este cu neputința. Dreptul este prin urmare singura condițiune pentru progresul social; dreptul trebue sa fie întregit prin *ĭubire*, când este vorba de un progres social folositor. Dragostea este legatura care leaga și ține stranși uniți între olaltă pe membriĭ corpurilor sociale; dreptul organizază, iubirea unește. Și precum într'un organism viŭ, puterea organizătóre și cea împreunătóre se ajută una pe alta, când e vorba de o desvoltare sanatósa a acestuĭ organism, tot pentru același scop și în organismul moral al societațeĭ, atât puterea dreptului cât și cea a iubireĭ trebue sa fie active și astfel sa se ajute una pe alta și să se întregéscă.

Dar creștinismul a proclamat legile eterne ale dreptului în fața lumei întregĭ. A radicat ĭarașĭ principiul egalitațeĭ drepturilor omeneștĭ, decadut prin institutul păgânesc al sclavieĭ și astfel a pus temelia cea maĭ puternică și maĭ necesară pentru orĭ ce desvoltare sociala a societațeĭ omenești; a facut din decalogul mosaic, acel scurt, dar ne-

sfarşit resumat al legilor eterne ale moraleĭ şi dreptuluı, codicele de legı al societaţeı şi a constrâns omenirea a se servi în tóte afacerile sociale de cuprinsul acestuı codice, a determinat drepturile autoritaţeı şi ale supuşilor, punênd autoritatea sub legea divina şi dându-ı acésta lege divina ca dreptariul cel maĭ sigur în tóta activitatea sa autoritativà, ıar pre supuşı ı-aŭ îndatorit la ascultare de autoritate în tóte cele ce nu ar fi în contra legeĭ divine. Scurt, creştinismul a înscris pe stindardul sĕŭ dreptul, şi voeşte ca numaı el să domnésca în tóte afacerile vieţeĭ sociale.

Tot astfel stă şi cu al doilea principiu social, iubirea. Preţiosul bun, pe care Fiul luĭ Dumnedeŭ l-a adus din ceriŭ pre pamênt este *iubirea.* El a proclamat acéstă dragoste ca cea maı mare porunca a creştinismuluı şi totodata a revarsat în inimile ómenilor principiul dragosteı în sântele darurı. *Să iubeştĭ pre Domnul Dumnedeul teu*, dice Mântuitoriul, *şi pre aprópele teu ca pre tine însuţĭ! In aceste două poruncı stă tótă legea şi prorocii.* (Mat. 22, 37—40). Şi apostolul întareşte cuvêntul Domnuluı prin urmatórele: *Dragostea luĭ Dumnedeu s'au vărsat întru inimile nóstre prin Spiritul Sânt, cel ce s'au dat nouă* (Rom. 5. 5). Principiul iubireı s'a întrodus în inimile nóstre prin Spiritul sânt, maĭ ales principiul iubireı de Dumnedeŭ, dar fiind-că iubirea de Dumnedeu este nedespărţită de iubirea de aprópele, împreuna cu principiul iubireı de Dumnedeu s'a întrodus şi principiul iubireı catre asemeniĭ noştri. Şi fiindcă Fiul luı Dumnedeŭ ne-a adus din ceriu pre pamênt, comóra nesecata a iubireı, de care pagânismul n'avea nicĭ o ideıe, a dat el şi apostolii seı ómenilor un model de iubire devotata, care nu póte fi maı sublima. Testamentul pe care l-a lasat ucenicul iubit al Domnuluĭ în ultimele momente ale vieţeı sale îndelungate: *Fiilor iubiţi-vĕ unul pe altul!* (1 Ión 4, 7). „Tot cuprinsul poruncilor Domnuluı se afla în acésta porunca a iubireĭ şi când veţı înplini acésta poruncă aţı facut voinţa luı". Acest testament, dic, ne arată lămurit, cum este şi cum trebue sa

fie dragostea în creştinism şi cum trebue sa fie strânşĭ uniţĭ toţĭ membrii societăţii omeneşti după spiritul creştinismului cu o iubire neînfrantă. Astfelin creştinismul a înplântat în sinul societaţei ambele principii pe care se bazază progresul social şi acel principiu nu trebue sa fie nedescoperit, în tocmai ca sĕmênţa uneĭ plante, ce trebue sa se desvolte şi sa créscа, de asemenea şi creştinismul cu marele principiĭ ale dreptului şi dragosteĭ a trebuit sa inaugureze numaĭ decât desvoltarea temeinică a societaţeĭ, prin urmare progresul social; cu alte cuvinte: Creştinismul este şi în privinţa sociala progresist.

(Va urma).

Arh. Gherasim T. Pitişteanu.

Material pentru Istoria învĕţămêntuluĭ cărţeĭ la Românĭ.

Invaţătura carţeı Româneşti prin Biserică în secului trecut.

Este un adevăr necontestat ca învăţătura limbeĭ româneştı a fost cultivată în tot timpul de catra Biserica nóstra românésca naţionala, prin clericii seĭ. Pe lângă tradiţia înrădacinată în popor, „că popa are patru ochı“, adică ştie carte, apoĭ maı avem şi date sigure: ca scólele româneştı aŭ fost susţinute băneşte, şi ajutate de servitoriĭ Altaruluĭ românesc. Altă dată am adus un numer însemnat de fapte din istoria neamuluĭ nostru, prin care am probat că aprópe tóte manuscriptele vechĭ româneştĭ, monumentele limbeı nóstre stramoşeştĭ, aŭ de autorĭ pe clericı orĭ scriitorii bisericeştĭ de prin Monastirı, Episcopate, Metropoliĭ şi Bisericı. Apoĭ chiar imprimatele cele maı vechĭ sunt iărăşĭ tot dela Biserica nóstră Românéscă. Când maĭ consideram şi faptul că asupra cleruluĭ era încă de demult o dare speciala pentru întreţinerea scólelor româneştĭ, atuncı se face o lumină şi maĭ mare asupra serviciuluĭ ce ni-a adus sânta nóstra Biserica Naţională strămoşască. Streiniĭ chiar, cariĭ din împrejurărĭ politice ajungeaŭ la demnitaţile cele maĭ înalte în Ierarhia

Bisericeĭ nóstre Naţionala, la Episcopate şi Metropoliate, nu îndrasneaŭ a suprima acţiunea Clerului în desvoltarea cărţeĭ româneştĭ prin scoli, ci cel mult întroduceaŭ alăturea cu cultura limbeĭ naţionale şi a limbeĭ greceştĭ şi slavone. Monumentele literare conservate în manuscripte şi imprimate ne conving pe deplin asupra acesteĭ cestiunĭ. Sunt convins ca simţul şi dorul de cartea românésca şi graiul stramoşesc a existat în tot-déuna la Românı şi care s'a şi desvoltat de câte-orĭ a fost cu putinţa. Datorim dar Bisericeĭ nóstre naţionale conservarea şi cultivarea *focului sacru*, înţeleg a cărţeĭ şi graiuluĭ românesc, şi prin acésta conservarea şi desvoltarea simţuluĭ patriotic şi naţional.

Indemn la acésta scurta tratare a cestiuneĭ ni-a procurat-o o carte pentru învăţatura cărţeĭ româneştı, imprimată la Rômnic, la anul 7257 1749. Eŭ cunosceam ca în Moldova Metropolitul Iacob Putnénu la 1755 a imprimat şi el o carte de felul aceştia, numita Bucvar, însa acéstă dela Rômnic este maĭ veche decât acea a Mitropolituluĭ Iacob Putnénu şi prin urmare merita a ne ocupa de ea în interesul maĭ ales a istoricĭ înveţamêntuluı carţeĭ sfinte şi limbeı naţionale Române, dupre cum se exprima Naum.

Cartea despre care ni-ı vorba este în formatul 16 şi cuprinde 80 de file; litera cirilica este acea a nemuritoruluĭ Antim Ivirénul, Mitropolitul Ungro-Vlahieĭ; ĭar la fine cartea are şi „Invaţătură Bisericésca a Vladicaĭ Antim, adoua óră tıparita în oraşul Bucureştilor, în tipografia scóleĭ Văcareştilor, la anul 1741“. Iată titlul complect a acesteĭ carţı de învăţatura românească: „Bucóvnă pentru învaţătura pruncilor, întru care se cuprind buchele şi slovele şi cele ḑece poruncĭ ce aŭ dat D-ḑeŭ luĭ Moisi, şi Simbolul Credinţeĭ şi cele ḑece fericirı, cu talcuiala lor pescurt. Acum întăiŭ tipărită cu blagoslo-

venia și porunca Sfinției Sale de D-ḑeŭ iubitorïuluï Chir Grigorie Episcopul Rômniculuï, în Sfânta Episcopie a Rômniculuï, la anul 7257 1749. Prin diortosirea (corectarea) luï Lavrentie Ieromonahul Dimitrievicï. De Constantin Athanasievicï, tipograful".

PREDOSLOVIE

Cătră toțï pravoslavnicïï creștinï.

Grigorie cu mila luï Dumneḑeŭ Episcop al Rômniculuï Noul Severin, cucérnicilor Preoțı, i diaconï, și tuturor pravoslavnicï creștinı, câțï ve aflațï în eparhia smereniei nóstre. Dela prea putérnicul Dumneḑeu ve rugam mila, pace, sanătate, și viața curată, și spasenie sufletésca. Iar dela smerenia nóstra, molitva și blagoslovenie trimitem tuturor de obște, ca unor aï noștri iubițï fiı.

Nu numaï cu pâîne va fi viŭ omul, o iubițiï noștri fiï pravslavnicï creștinı, ci cu tot cuvêntul ce ïase din gura luï Dumneḑeu. Matheı: cap. 4. Pentru care și Apostol Pavel propoveduitoriul credințeï învața graind, 2 Tim. 3 : Tóta Scriptura cea de Dumneḑeu însuflețita de folos ıaste catra învețatura și dojana, ca acéia îndreptéza catra cunoștința și dreptate, și face desavârșit pre om a fi al luı Dumneḑeŭ, îndreptându-l spre tot lucru bun, pentru acéia și noï știind câta folosința sufletésca are cuvântul luı Dumneḑeu, așa propoveduim precum și scrie, și dupa datoriea nóstra nu vom sa ve lasam pre voï a fi lipsițı de Dumneḑeeștile cuvinte, și sfinte poruncile luï. Ci vĕ punem înainte acéstă de gând și Duhovnicésca masa, plina și gata de Duhovnicésca hrană, adeca de Dumneḑeeștile cuvinte, cartea acésta zic, ce cuprinde întru sine Buchile de învețătura pruncilor, și tâlcuiala celor zéce poruncï ale luï Dumneḑeŭ, și tâlcuiala Simvoluluı credințeï, și

céle zéce fericiri. Priimițĭ dar cartea acésta, și cetițĭ céle dintr'ânsa, și înțelegețĭ putérea cuvintelor, ca să putețĭ a îndrepta viiața vóstră, și a umbla în poruncile luĭ Dumnedeŭ, (care să cuvine tuturor pravoslavnicilor creștini) și voao fiilor, și celora-lalțĭ casnicĭ aĭ voștri, dupa a vóstra datorie așijderea să-ĭ îndrepta ĭ dela fară rânduialele lor, și să-ĭ învețațĭ légea luĭ Dnmuedeŭ, și maĭ vârtos sa cuvine voao cucérnicilor Protopopi, și celora-lalțĭ Preoțĭ, să învețațĭ pe noriașiĭ voștri légea luĭ Dumnedeu cu tóta osârdia ; ca avețĭ a da cuvânt pentru dânșiĭ la înfricoșata judecata a luĭ Christos. Nu lenindu-vĕ dar, ci trezindu-ve întru tóte, sa-ĭ întórcețĭ pre dânșiĭ de catra tóte nedreptațile lor, învațându-ĭ pre dânșii și cu cuvântul, și cu lucru, precum Pavel graiaște: 1. Tim. 4. Fițĭ chip credincioșilor, cu cuvêntul, cu viiața, cu dragostea, cu Duhul, cu credința, cu curația, și te pazéște pre tine întru învĕțatura, și petrecĭ întru dânsa ; ca acéstea facênd și pre tine însuțĭ te veĭ spasi, și pre cei ce te vor asculta pre tine...

Dupa acéstá îndemnare pentru învĕțatura carțeĭ românești, urméza : Rândueala vecernieĭ, apoi rândueala liturgieĭ, care-i fórte de trebuința creștinului, pentru ca asistând la sfânta Liturgie, are cunoștința de Misterul ce se sevârșește pentru el de catră preot. Ar fi fórte bine a se re'ntroduce acéstă deprindere românésca, pentru ca astadĭ creștiniĭ când stau de fața la Liturgie nu știŭ și nu înțeleg ceea ce se efectua de preot. Tot odata observ ca rĕspunsurile dupa Evangelie și pâna la finele Sf. Liturgiĭ sunt în douĕ limbi, grecește cu litere cirilice și românește. Acésta dovedește marea influința ce a avut în seculul trecut limba gréca în Biserica nóstră. In fine simbolul Sf. Atanasie. Apoi cele dece poruncĭ explicate. Explicarile sunt o fântână vie

a năravurilor rele din societatea nóstră şi pe care le combate, aratând cum trebue sá se pórte creştinul. Să citám exemple: „Cine greşesc în protiva porunciĭ aceştia (a patra). (pag. 30).

1. Cine nu pórtă grijă de rugăciunea cea săbornicéscă în Biserică, saŭ nu vine la Biserică, saŭ de şi vine nu asculta căntarea şi învaţătura.

2. Greşesc înprotiva porunciĭ acéştia Preoţiĭ şi ceĭalalţĭ cliricĭ, cariĭ saŭ lasă căntarea, şi învaţatura, saŭ o fac cu nebăgare de sémă, fără randuiala, fără smerenie, fórte cu de grabă; şi pentru acéea şi fara folos. Indoit ĭaste păcatul lor pentru că şi singuri nu proslavesc, ci maĭ vărtos mănie pre Dumnezeŭ, şi pre norod lipsesc de proslăvirea luĭ Dumnezeŭ.

3. Maĭ vărtos ĭaste protivnic porunciĭ aceştia obicéiul cel rău întru noróde, ca zioa cea de praznic o petrec în beţie, în batae cu pumnul, şi într'alte desfătărĭ şi zmintéle; dar aşa să cade a proslavi pre Dumneḑeŭ?

Intrebare: Oare totdéuna iaste păcat a lucra în zilele praznicelor?

Raspuns: Saŭ ḑis maĭ sus, că să cade a părăsi lucrurile céle cu ostenéla şi de slujbă, ca să nu sa facă înpiedecare despre lauda luĭ Dumneḑeŭ, dară şi alte lucrurĭ toate mácar de nu sunt de slujbă, cărora le trebue vréme îndelungată, şi fac înpiedecare către cea vestita proslăvire a luĭ Dumneḑeŭ, datorĭ suntem a le lasa. Precum sant judecăţile Cetăţilor, şi vănzarile jderilor. Incă cu putinţă iaste şi uniorĭ datorĭ suntem a face fieşte care lucru în zioa de praznic, pentru acéstea doao pricinĭ: întăĭ, de va fi asuprita primejdie, adecă, arderea de foc, năvălirea nepriĭatenilor, boala vecinuluĭ, căria îĭ trebue ajutor, şi altele; adoua, de nu iaste aprópe Bisérica, şi să nu auză dela nimenĭ în casă rugă-

ciunĭ, cetire, și învațătură, și acela cu totul va fi ne învățat. întru o întámplare ca acéea maĭ bine iaste a lucra, decât în carciuma a chiui și a sa nebuni.

Pana aicĭ merg patru poruncĭ pentru dragostea cătra Dumneḑeŭ, Célélalte șase sunt pentru dragostea cătra cel de aprópe“.

Despre datoriile parinților cătră fiı și a fiilor cătra părințĭ se exprimă așa: (pag. 34).

„Treĭ lucrurĭ maĭ vartos sunt datorĭ parințiĭ coconilor sĕĭ:

1. A-ĭ hrăni, și a păzi sanatatea lor păna la varsta lor cea desavărșita; încă și dupa acéea aĭ chivernisi din averile sale dupa putére, și precum poruncesc legile cetaților.

2. A-ĭ îndrepta din pruncie întru frica luĭ Dumneḑeŭ, întru blagocestie și întru obicéiŭ bun.

3. A chivernisi pre dânșiĭ spre învațatură bună, dupa put^rea mințiĭ lor, și dupa plecaciunea lor, ca să pótă și eĭ prin purtarea sa de grija a-șĭ plini trebuințele sale. Iară coconiĭ datorĭ sunt parinților întru toata osardia a iubi pre dânșiı din inima, cu smerenie a umbla înpreuna cu dânșiı, a nu mérge întocmaĭ cu dânșiĭ, a nu șădea înaintea lor, fara numaĭ prin porunca lor; cu blandéțe, și cu smerenie întru tóte a sa supune lor, și fără de blagoslovenia lor a nu încépe nicĭ un lucru noŭ, maĭ vartos a nu-șĭ alége randuiala vieţiĭ nunțiı, saŭ a călugarieĭ; ıar dupa acéia de vor veni parințiĭ la lipsă pentru slabiciunea batrănéțelor, saŭ pentru vre-o întâmplare rea, datorĭ sunt coconiĭ după cea desavarșita a sa putința a cauta pre dânșiĭ pana la mórte. Și de va dobândi fiıul învațatura buna, și maı bine decât parințiı va cunóște calea mantuireĭ, dator iaste a îndrepta pre părințı, însa cu blăndéțe și cu plecăciune ca un înțelept doftor, ĭar nu ca un stápănitoriŭ. De acéstă randuială parintéscă, și ceĭ

maĭ marĭ după sânge să țin, și rudeniile, adecă moșul, moașa și fratele cel maĭ mare; și aceea acéĭașĭ datorie și cinste să aĭba asémene cu părințiĭ, macar de nu sunt întocma la măsură.

4. Rânduĭală părintéscă sunt facătoriĭ de bine, și asémene făcătoriŭ de bine acela ĭaste, carele nu după datoria sa, ci pentru dragostea în dar, ĭar nu pe plată face altuea vre un bine óre-carele știut; maĭ vărtos carele pre sarac, saŭ pre omul cel asémene saraculuĭ hrănéște, îndestuléză, și la cinstita viață îl îndreptéza, pre unul ca acela dator ĭaste cel ce să hrănéște a-l iubi, și a-l cinsti pănă la mórte întocma ca pre parințĭ.

5. Rânduĭală părintéscă sunt învățătoriĭ, cariĭ saŭ învațăturile carțiĭ, saŭ meșteșugul de mana învață, și sunt datorĭ aceĭa, adecă învățatoriĭ a-ĭ învăța cu denadinsul, fără pizmă, și cât ar putea în grabă fara de voință deșarta. Iar uceniciĭ datorĭ sunt maĭ vărtos când să învață, a arăta dragoste și cinste, și ascultare către dânșiĭ ca catra parințĭ, macar de-ĭ învața și pe plată, dar cu cât maĭ mult când îĭ învața în dar, pentru că acest féliŭ de învățatorĭ sunt din randuiala a patra acelor marĭ făcătorĭ de bine".

Despre furĭ și hoțĭ iată ce dice: (pag. 40 și urmare).

„Intrebare: Care sunt chipurile rapiriĭ ceĭ pe ascuns? Răspuns: Multe sunt, din care vom spune unele la aratare:

1. Cel obicinuit furtișag pe ascuns al pungașilor, carele ĭaste în multe chipurĭ și meșteșugit.

2. Al furilor celora ce fură casele, prăvăliile, jitnițile, poețile, heleștéele cu péște, viile, grădinile, țarinile, pădurile, fănurile, și altele.

3. Al furilor celor marĭ cariĭ fura pe ascuns visteriea domnésca, visteriea Besérecĭĭ, saŭ a mănastireĭ, saŭ a bolnițiĭ, saŭ a caseĭ ceĭ primitóre de

streinĭ, și acésta să chiamă furtișag de sfinte ; de acest număr să ține și furtișagul mormanturilor. Și acéste furtișaguĭ maĭ gréle păcate sunt, și la maĭ mare osanda sunt supuse decât céle dintaĭ.

4. Și acéia furtișag pe ascuns ĭaste, când cineva găsind vre-un lucru pĭerdut îl va ascunde, saŭ dobitocul cel pĭerdut, saŭ vre-un rob strein fugar ascunzindu-l îl va ținea.

5. Fórte furtișag pe ascuns fără știință ĭaste, când cineva din arderea foculuĭ saŭ din corabia fărămată va fura lucrurĭ, ca un fur cu totul fară omenie, că acela lucrul ce ĭaste în primejdie, și lucrul cel sfăramat sfăramă.

Intrebare: Care sunt chipurile răpiriĭ ceĭ de față? Raspuns: Multe sunt și de multe félurĭ:

1. Tâlhăria, când tâlhariĭ cu năvălirea lor cea silnica, și cu îngrozirea morțiĭ, răpesc dobitocul și averile calatorilor. Iar cari talhărind ucid, aceia greșesc înprotiva adoua poruncĭ, înprotiva aceștia a opta, și înprotiva ceĭ maĭ sus ḑise, a șasea.

2. Rapirea cea cu de a sîla, când stapanitor dela cel supus, saŭ cel putérnic dela cel neputincios răpéște avérea, casa, céle de prin prejur, și slugile, pamantul, și altele, și acésta tot tâlharie ĭaste.

3. Luarea întru trebuința cu deasila a lucruluĭ strein, adeca, când cineva ne având stapánie, nicĭ poruncá dela stapănitorĭ, rapéște podvoade, poruncéște slujbe, în pamant strain ară pâine luișĭ, în sila ĭa întru trebuință vase streine, vânză, vase de apă, cară, scule, și arme, și altele.

4. Iaste targul cu deasila, când cineva siléște pre cineva să-ĭ vânză luĭ curtea, pămantul, saŭ alt lucru, și încă în preț puțin. Saŭ când cineva siléște pre cineva să-șĭ cumpere órece, macar de nu ĭar și fi întru trebuința aceluia.

5. Intru acestașĭ numar sunt și acéle vănzărĭ

fara știința: când cineva văzând cea de tot primejdie aceluĭ de aprópe, adecă în vréme de fómete, vazând cea de tot lipsa de pâĭne, nu-ĭ vinde luĭ pâine, fara numaĭ cu preț fórte mare, sau nu-ĭ vinde pe banĭ, ci să însoțéște pe casa luĭ, iubind ceva de la dânsul, calul, saŭ casa, saŭ moșia, și altele; saŭ când întru cea de tot primejdie a cuĭva făgăduiaște a-i da ajutoriŭ supt grea tocmélă, macar de ar fi și fară ostenélă a-ĭ da ajutoriŭ, adecă: a tréce preste rîŭ pre cel ce fuge de vrajmașĭ, saŭ a mérge cu vasul la cel ce să înécă, și altele.

6. De acésta să ține și camata cea cu asupra, când cineva văzând primejdia celuĭ de aprópe, nu-ĭ da înprumut banĭ, pâĭne, și altele, făra numaĭ cercând nedrépta camăta, carea în voia luĭ o tocméște, preste măsura cea obicinuita în norod.

7. Iaste oprirea cea în sila a lucrurĭ streine, adeca, a datoriilor, saŭ a averilor celor date pe sémă spre paza, sau a simbrieĭ, și a tocméleĭ ce sa cuvine pentru lucru și pentru slujba.

8. Iaste zapisul cel cu sila, și robia ómenilor celor slobozĭ.

9. Iaste asupréla argaților cătra maĭ marĭ ostenéle, maĭ presus de tocméla, și de așazamânt.

10. Iaste navalirea spre jafuirea altor limbĭ în vréme de pace.

Intrebare: Care sunt chipurile răpireĭ ceĭ cu înșalaciune?

Raspuns: Multe sunt din care vom pune unele înainte:

1. Inșalaciunea între dobitóce, când cineva dobitoc prost, în loc de bun vinde, adecă calul batrân zice ca ĭaste tanăr, saŭ înșală lucrul cel ce să vinde prin adaogerea căntariului, saŭ a cumpenei; améstecă în pâine tarațe, în vin bagă apa, saŭ alt feliŭ de lucru prost vinde în loculuĭ celuĭ bun, piatră

próstă în locul adamantuluĭ. jderul în locul samuruluĭ, și altele.

2. Inșálăciunea în prețul tărguialelor, când cineva vinde un lucru óre-carele cu preț maĭ mare decât sa cade.

3. Inșălăciunea iaste în măsurĭ, și în cumpene, când cineva micșoréză masurile saŭ cumpăna.

4. Inșalăciunea cea întru vămi, păcatul cel obicinuit al vameșilor, cari cauta să ĭa maí mult decât ĭaste așazământul.

5. Inșălaciunea în banĭ, când cineva banul cel mincinos îl dă în locul celuĭ bun.

6. Osebit și mare păcat iaste când cineva face întru ascuns banĭ mincinoși, pentru ca acela și noródelor face strambatate, și pre dânsul sa face vinovat pedépseĭ Domnuluĭ.

7. Inșalaciunea întru cérerea milosteniĭ, când omul cel sanatos să face pre sine bolnav, saŭ bogatul să face sărac, sau izvodéște niscare primejdiĭ ale sale óre-care, adecă de arderea focului, saú de tâlhari, sau de alta tamplare óre-carea ar fi venit la mare primejdie, și pentru acésta cére milostenie. Saŭ cére milostenie cu minciuna pe numele altora, adecă spre drégerea Bisérecilor, spre rascumpararea celor robițĭ, și altele.

8. Inca sa țin de acest numar ciocoii și merticașiĭ, carii orĭ ce iaŭ, nu pentru slujba ι icĭ pentru mertic, tóte acélea cu înșalaciune le fura.

9. Inșălăciune fațarnica ĭaste, când cineva să face pre sine sfânt, și dobandéște daruri dela oameniĭ ceĭ proști.

10. Inșalàciune ĭaste. întru prefacerea móștelor, cum ca sunt ale sfințelor, și icónelor, cum ca sunt facatóre de minunĭ, ca sa înșale pre norod spre daruire.

11. Inșălăciune ĭaste întru slujba, când sluga

cea tocmită pe simbrie îșĭ petréce vrémea cu léne, saŭ nu lucréza așa cum să cade, pentru că tot cela ce ĭa plata sa deplina într'acesta chip, atàta fura dintr'ânsa, cât aŭ fost lipsă în slujba luĭ pentru lénea luĭ, și pentru nepurtarea de grijă, care ĭaste mare pacat. Intru acest număr sunt toțĭ lucrătoriĭ ceĭ pe multă simbrie, cari să ostinesc fara credința și fără purtare de grijă.

12. Inșalaciune ĭaste întru moștenire, când cineva cu diată mincinósă aceluĭ mort, stăpănéște avérea luĭ, saŭ când cineva sa face pre sine că ĭaste fecior, saŭ sânge de aprópe celuĭ mort, și așa să face moștén luĭ.

13. Inșelaciune ĭaste întru isprăvnicie, când ispravnicul visterieı saŭ al altuĭ venit ascunde, saŭ face maĭ mare cheltuiala staparu-sau, saŭ le face în potriva, și dintru acéia fură luișĭ. Acela măcar de va fi și în ispravnicie mica, pacat mare are. Dar maĭ vărtos cela ce va fi mare și îngreuiatŭ în mare ispravnicie de veniturile și de cheltuialele Domnilor, unde sa face chivernisél̀a a toata domnia, și încă maĭ presus de acésta. Iaste trebuința a pune pre norod dăjdĭ marĭ, și a da. Decĭ la acéste greotațĭ vinovat ĭaste tot carele va fura visteria domnéscă.

14. Inșălăciune ĭaste în judecată, când judecătoriul va judeca pe mita, macar de ar judeca drept măcar ne drept, fură, luund mită.

15. Inșalăciunea întru sfinţire la stepena Arhieréscă, și preoțéscă și la alte rănduiale besericeștĭ, de vor fi pe plată, care nelegiuire să numéște cumparare de sfințenie, și simonie.

16. Inșalaciunea întru darea stepenilor celor stăpănitóre la ceĭ netrébnicĭ și nevrédnicĭ, măcar de nu să da pe mită, dar déca să dă celor netrébnicĭ,

iată lipsiaşte cel vrédnic, încă şi visteria stăpănéscă în deşărt piare.

Acéstea din destul sunt pentru furtişag şi pentru răpire, că măcar de nu să va afla numit vre un féliŭ al răpiriĭ, însă din céle numite aicĭ cunoscut va fi. Şi să iaĭ séma, că sunt doao înştiinţarĭ pentru pacatul acesta, ca sa poţĭ maĭ bine a te feri de el.

Intaĭ: pentru ca păcatul acesta să naşte, saŭ din lăcomie, adeca din iubirea de averĭ cea fără saţiŭ, saŭ din lénę şi din şădérea fara lucru. Lacomul ne fiind îndestulat cu acéia ce are, pururea răpéşte şi fură cât póte. Iar omul cel léneş şi cel ce şade fără lucru viind la lipsa, sa siléşte să ucigă şi să fure, saŭ într'alt chip nedrept sa-şĭ plinéscă lipsa sa. Decĭ cine nu sa va pazi de acéste două bóle, nu póte păzi acéstă poruncă a opta. Şi aşa pururea va ramănea întru aşteptarea osăndiriĭ ceĭ vécĭnice.

Adoua să ştiĭ: că acest păcat nu să iarta, pană nu să întórce la stăpănu-săŭ bunatatea cea rapită striină, şi socotéşte cat e de mare ticaloşia acestuĭ păcat, adecă, carele neguţătoriŭ cu înşălaciunea luund preţ maĭ mare va voi a întórce, ĭar dobanda nu va întórce, nu va fi ertat. Aşa şi ceislalţĭ, cari rapesc lucrurĭ streine întru ascuns, saŭ de faţă, saŭ cu înşalaciune".

După esplicarea celor 10 poruncĭ urméză esplicarea creḑuluĭ şi a fericiţilor şi închee Bucóvna cu cuvintele acestea: (pag. 71).

Acéstea tóte, pentru ļégea luĭ Dumneḑeŭ, pentru rugaciunea Domnuluĭ, pentru simbolul pravoslavniciĭ credinţe, şi pentru noao fericire; saŭ tipărit cu tălcuială pe scurt, pentru cea dintăĭ îndreptare a coconilor; ĭar *Cliricĭĭ carĭĭ învaţă* pre coconĭ, datorĭ sunt acéste talcuiale singurĭ de rost ale învăţa, ca să póta maĭ bine a învaţa pre coconĭ, şi

învăţându-ĭ, sa-ĭ întrebe răspunsurile; spre întărirea pravoslavniciĭ credinţe a unuia în Troiţa slăvit Dumnedeŭ, a caruia ıaste împaraţia şi stăpânia în nesfarşiţiĭ vécĭ. Amin.

In fine un mic catihis şi învăţătura Bisericéscă a Vlădicaĭ Anthim.

Acéstă cărticică are mare valóre pentru istoria învĕţamêntuluĭ carţeı Româneştĭ pentru că-ĭ cea întaıa, tiparita în Rômnic şi care ni-aŭ conservat tradiţia învețămêntuluĭ carţeı în limba stramoşasca.

C. Erbicénu.

IMBUNATATAȚIREA MATERIALA
A PREOTULUI.

Cestiunea îmbunătăţirei sórteĭ clerului este una din cestiunile de actualitate maı înteresantă. Opiniunea publică recunóşte ca clerul a fost dat uitareı, că Biserica, care în timpurĭ de grea cumpană pentru țara nóstră a fost singurul sprijin al naţiuneı nóstre, asta-ḑı se afla în o stare, care nu conrespunde cu gradul de desvoltare la care a ajuns statul nostru. Fie-care recunóşte ca e timpul a se face ceva şi pentru clasa de ómenı. menită a respăndi bine-facerile religiuneĭ asupra unui popor, care e în stare înalta de propaşire. Atât Sântul Sinod cât şi Guvernul, în diferite rândurı au aratat dispoziţiunĭ bine-voitóre pentru deslegarea acesteĭ cestiunĭ. Un început s'a şi facut prin înfiinţarea Facultaţeĭ de Teologie şi prin proiectul de fixare a parohiilor, care este la ordinea ḑileĭ în sesiunea de tómna a Sântuluĭ Sinod

Posiţiunea materiala a cleruluĭ în România a ajuns în aşa stare, cà nu se póte maı rea. Ministrul altariului, severşitoriul taĭnelor Dumneḑeeştı şi împarţitoriul darurilor spirituale a ajuns asta-ḑı, că nu are unde să-şı plece capul. El nu are un salar fix, fie şi maĭ modest, cu care să-şı pótă susţinea familia! Trebue sa lucreze cu mânile sale pentru ca să-şı póta agonisi hrana de tóte ḑilele Prin comune nu se afla câte o casă parohială demna pentru un pastor sufletesc. Totul este lasat la voia întamplăreĭ. Deşi maĭ înainte preotul se susţinea din veniturile căştigate pentru serviciile bisericeştĭ, lumea era maĭ religiósa şi bisericile în ḑile de serbătóre eraŭ prea micĭ pentru a cuprinde pe credincioşı;

de aci necesitatea înmulţireĭ bisericilor şi a preoţilor, cariĭ maĭ ales în posturı nu puteaŭ birui serviciile ce li se ofereaŭ. Starea maĭ înalta a societaţeĭ nu se ruşina de cele sânte, precum sunt astă-ḑĭ, aratând o indiferenţa culpabilă catre cele bisericeştĭ, din contra, precum ḑice P. S. Melhisedec, în memoriul seŭ, era o fala pentru eı că puteaŭ să ĭa parte la serviciul divin, ca cântăreţĭ saŭ ceteţĭ. Fie-care proprietar de moşie îngrija de biserica sa şi remunera prodigios personalul aceleĭ bisericĭ. In oraşele maı însemnate, pe lângă bisericile domneştĭ, care eraŭ înzestrate cu maĭ multe moşiĭ, erau bisericile susţinute de enoriaşĭ. Fie-care brésla 'şĭ avea biserica sa şi susţinea çlerul trebuincios. Astă-ḑĭ totul a întrat în o stare anormala. Bisericile boereştĭ ın mare parte sunt în ruina. Breslele desfiinţindu-se, au rĕmas şi bisericile loı neîngrijite. Spiritul timpuluı au schimbat tóte. Indiferenţa către cele religióse aŭ patruns pana şi prin sate. La serviciul religios nu maı asista decât fórte puţinı credincioşĭ. Budgetul cultelor numaĭ în timp de 10 anı a scaḑut cu 2 milióne, aşa ca astă-ḑı se margineşte la cifra de aprópe 3 milióne cu tendinţa de scadere. Cum dar să nu stea clerul în acésta stare? De mirare că se maĭ gasesc înca tinerĭ, cariĭ sa îmbrăţişeze o aseminea stare. Este dar legitima cerinţa tuturor de a se ameliora posiţiunea cleruluĭ. Un proıect de lege s'a votat deja de Senat, dar nicı până asta-ḑı n'a fost votat de Corpurile legiuitóre, din causa ca numerul preoţilor este prea mare şi nu se gasesc fondurı pentru a salaria pre toţı. Nu este locul aicı a arăta locurilor competente, de unde sa se formeze acele fondurı. Comunile ar putea fi în stare a plati un paroh cu cel puţin 50 leĭ lunar, după cum plateşte pre primar, notar, învețator etc. Tot aseminea şi statul care beneficiaza de averile bisericeĭ ar putea înscrie în bugetul seu cel puţin 50 leı de fie-care paroh. Sperăm că acéstă înbunătaţire se va face cât maı curând. Pana atuncı însa Inalt Prea Sânţitul Mitropolit Primat, care ḑiua şi nóptea este preocupat cu soluţiunea acesteı cestiunı, a cautat a-ĭ da o deslegare maı practica şi anume: la bi ericile statuluĭ unde în budget sunt prevĕḑuţı câte treĭ preoţı, daca se face vre un loc vacant nu maı hirotoniseşte pe altul, ci a mijlocit la Onor. Minister ca salariul preotuluĭ decedat sa fie împarţit la ceı rĕmaşı. Acésta disposiţie a fost aprobata de Dl. Ministru, şi ast-fel la biserica Udricanii d. e. unde erau treĭ

preoţĭ, asta-ḑĭ se află un preot plătit cu 180 leı lunar şi un diacon cu 120 leĭ. Aseminea şi I. P. S. Mitropolit al Moldoveĭ a întrebuinţat alt mijloc, care ıaraşĭ este în folosul preoţilor. In Iaşĭ se află maĭ multe mănastirĭ platite de stat, dar şi multe biserıcı de ale breslelor, care nu maı sunt astă-ḑĭ. I. P. S. Mitropolit a dat preoţilor cari se află pe la aseminea biserıcı sarace şi câte un loc pe la bisericile statuluı. Am putea cita biserica Barnovschi, Bărboiu, Galata etc. Acéstă mesura înţelépta luată de I. P. Sanţia Sa a uşurat mult posiţiunea unor preoţı din Iaşĭ, cari traesc fórte greu din causa numeruluı restrîns de populaţiune creştina.

Reducerea numĕruluı preoţilor este bine primita de preoţıı actualı şi ca dovada publicam maı jos o adresa de mulţămire a preoţilor din Prahova. Acésta mesura este luata de toţı P. S. Episcopı eparhioţı.

Pentru crearea unuı fond cu care sa se pótă salaria preoţiĭ sĕ propune monopolisarea lumînarilor de céră şi în scopul acesta s'a şi format un comitet sub preşedenţa I. P. S. Mitropolit Primat, care să se ocupe cu un proıect de lege. Sperăm ca se vor gasi şi alte mijlóce.

Spre întărirea celor ḑise, publicam aci urmatórele acte:

Domnuluı Ministru al Cultelor.

Una din preocupaţiunile cele maı de capetenie atât ale Chiriarchilor cât şi a Guvernuluı este fara îndoiala astaḑı aceea de a se putea şti şi gasi mijlocul pentru o îmbunataţire reala, ce trebue sa se aduca preoţilor noştri de mir, preocupaţiune care până astaḑı a remas înfructuósa, de óre ce nicı Biserica nicı Statul nu putea face nimic, neavênd mijlócele la îndemêna, spre a putea în adever sa dea o soluţiune favorabila uneı cestiunı atât de însemnata sub tóte raporturile. Ştim ca buna voinţa n'a lipsit nicı odata nici din o parte, nicı din alta, dar în faţa imposibilitaţeı materiale, a trebuit negreşit sa lasam cestiunea acésta aşa până la o ocasie favorabila, ocasie care în adever n'ar putea garanta până la un cert punct realisarea uneı legitime dorinţe generale şi împlinirea uneı datoriı sânte ce cu toţiı avem faţa cu servitoriı altaruluĭ luı Dumneḑeu. Motivat întru aceste atât de buna voitóre desposiţiune a Domnieı Vóstre faţa de Biserica, cât şi de tranşarea până la óre-care mesura a mareı şi importanteı cestiunı a îmbunataţireı stareı materiale a cleruluı mirean, m'am gândit Domnule Ministru, ca cea dintêiu cestiune care trebue sa o resolv în scopul acesta, este împuţinarea hirotonielor pe la Bisericele întreţinute de Stat, cât şi la acele de enoriı, sau aşa numitele Bisericı parohiale, pentru ca cu modul acesta sa dam

primele ajutóre posibile atât preotului nostru pentru o susţinere maı uşóra şi maı demna, în raport cu chemarea sa sântă şi datoriile ce-l privesc, cât şi Statului, carele o data când va fi posibil a face ceva şi cu preotul, sa nu se lovésca ıaraşı de imposibilitaţı materiale, avênd înaintea sa un numer escesiv de preoţı, cu care n'ar putea face nimic, nu le ar putea gasi nicı o sursa, n'ar putea în fine pune în spatele ţerei nicı o greutate prea mare pentru întreţinerea lor.

Reducerea sau împuţinarea treptata a preoţilor este mijlocul cel maı salutar dupa mine şi cel maï sigur de a putea ajunge la aceia ce dorim— scaparea preotuluï român din prapastia mizerieı.—Preoţiı în felul acesta ımpuţinaţı sau reduşı la numer, vor avea fara îndoiala şi maı multa greutate morala, şi maı mare influenţa parintésca asupra poporuluı, cacï prin reducerea sau buna înţelegere se va cauta negreşit a se înveşti cu darul sânt al preoţieı numaı pe aceı ce vor proba ca poseda în adever fondul moral suficient, pentru a corespunde înalteı misiuni sacerdotale, şi va cauta cu alte cuvinte a da poporuluı roman sacerdoţı, iar nu meseriaşı, cariı sa-şı împlinésca datoria din sacerdoţiu şi a fi într'adever realiı moralisatorı a fiilor lor sufleteştı şi dascalı poporuluı. cariı sa-ı poveţuiasca atât în îndeplinirea datoriiloı lor creştineştı cat şi cetaţeneştı.

Dar daca vom ajunge la realisarea acesteı sublime ideı, şi sper ca vom ajunge, se impune de la sine cred, Domnule Ministru, şi resolvirea mareı şi greleı întrebarı, aceia de a se şti ce se face cu îmbunataţirea stareı lor materiale? Trebue sa lasam pe preot sa se nevoiasca tot în cercul acesta restrâns de mijlóce materiale? Daca cerem de la eı mult trebue sa le dam puţin? Iata cestiunea de capetenie, care în special face astaḑı obiectul adreseı mele catra Domnia Vóstra.

Ştim, Domnule Ministru, ca la ţara nu ne putem adresa direct ca sa ia pe spatele sale înca o greutate. Nu putem cere o sporire în plus în budgetul Statuluı, care are atâtea şi atâtea nevoı ale sale, de care este dator sa pórte cu scumpatate grije.

Acésta în cât priveşte pe masa preoţilor din tóta ţara cred ca vom putea gasi mijlocul cu care sa le amelioram sórta.

Pentru preoţiı de la oraşe însa, şi maı ales pentru preoţiı de la Bisericile întreţinute de Stat, cee ce putem face este, ca tot în limitele actualuluı budget al preoţilor sa ne gândim a face sa se aduca o ameliorare stareï lor.

Domnule Ministru, în Capitala ca şi în unele provinciı care fac parte din acésta Eparhie sunt maı multe Biericı întreţinute de Stat, care preved în budgetul fie careı Bisericı câte doı şi treı preoţı retribuiţı fie càre mensual cu câte una suta leı sau maı puţin. Ştiut este că atuncı când s'au luat asupra Statuluı aceste Bisericı, s'a luat aşa cum s'a gasit cu numerul preoţilor cum se afla pe atuncı şi tot ast-fel cu acest numer preveḑut s'a format şi budgetul fie-cariı Bisericı şi în felul acesta cu acest numer şi cu aceéşı suma acordata de Stat s'a condus şi s'a

întreţinut Bisericile şi preoţii eĭ. Experienţa însa a probat şi probéza maĭ ales astă zĭ când exegințele morale şi materiale sunt marĭ, ca pe calea acésta nu putem merge maĭ departe cel puţin cu Bisericile Statuluĭ. Nevoe de doĭ şi treĭ preoţĭ numaĭ e pentru atarĭ Bisericĭ, şi decĭ dara trebue sa lasam a se reduce de la sine şi a îmbunataţi materialmente pe aceĭ ce se vor socoti ca sunt de trebuinţa.

Exemplu l-am dat eu în acésta privinţa cu ocasiunea vacanţeĭ de preot ce s'a facut la Biserica Udricanĭ din Capitala şi despre care la timp am comunicat Domnieĭ Vóstre cu adresa No. 2123. a. c.

Daca nu s'a putut face ceva in sensul mijlocireĭ mele atuncĭ, cred acum, Domnule Ministru, ca în consideraţiunea celor ce preced veţĭ aproba mesura ce voiu avea onóre a propune Domnieĭ Vóstre în general pentru tóte Bisericile întreţinute de Stat şi acum special pentru Biserica Udricanĭ. In budgetul statuluĭ pentru Biserica Udricanĭ se preved doĭ preoţĭ şi un diacon; unul din aceştĭ preoţĭ decedând, dupa mesura stabilita urméza ca la acésta Biserica sa remae numaĭ un singur preot, cum şi a remas.— Preotul acesta, dupa cele ce avuseiŭ onóre a ve arata în cele ce preced, îi este absolut imposibil a trai cu salariul 100 de leĭ ce primeşte mensual, dupa cum nu pot trai în condiţiunea acésta nicĭ ceĭ lalţĭ preoţĭ de la Bisericile Statuluĭ. Posiţiunea luĭ trebue decĭ ameliorata; şi iata cum. Cred ca este bine ca în budgetul anuluĭ viitor sa se sporiasca retribuţiunea preotuluĭ cu suma ce primea colegul seu decedat, şi cu acésta vom ajunge negreşit tocmaĭ la aceia ce cu toţiĭ dorim îmbunataţirea reala treptata a Preotuluĭ nostru fara sa se aduca de o cam-data o greutate în spatele ţereĭ sau Statuluĭ; de óre ce nu se cere nicĭ un fel de sporire budgetara, şi cu modul acesta greutatea cea mare ce o avem înaintea nóstra, cred ca încetul cu încetul va dispărea şi aşa treptat, treptat, pe nesimţite vom ajunge acolo unde ţintim de a vedea şi pe preotul român scapat din mizerie.— Cacĭ un lucru trebue sa se ştie bine, Domnule Ministru, ca în starea de desvoltare în care ne aflam noĭ acum ca societate moderna, nicĭ ca maĭ merge a încredinţa misiunea preoţésca fie cuĭ, care nu e conştient de ea şi care nu e apt a o purta cu demnitate. Preoţĭ de acum trebue sa se aléga din tot ce e maĭ bun, din tot ce atât ca fond intelectual cât şi moral póte sa ofere. Ca sa ajungem aci ne trebuesc mijlóce, cacĭ nimenea nu va putea întra în cler, daca nu va şti ca e bine asigurat cu existenţa sa. Pentru aceste motive şi având în vedere ca de acum vom avea un contigent insemnat din absolvenţiĭ Facultaţeĭ de Teologie, cariĭ negreşit vor cere a intra în cler cu condiţiunea de a fi maĭ bine retribuiţĭ, avênd în vedere necesitatea imperiósa ce se simte de o îmbunataţire reala, ve rog, Domnule Ministru, sa bine voiţĭ a dispune ca în budgetul anuluĭ viitor sa încépa exemplu cu Biserica Udricanĭ din Capitala, sporindu-se retribuţiunea mensuala a actualuluĭ preot cu suma ce primea decedatul seŭ coleg.

(Semnat) **IOSIF Mitropolit Primat.**

(S) *Director Dr. I. Cornoiu.*

Copie după adresa Ministeruluĭ Cultelor. No. 11100 din Septembre 12. 1888.

Inalt Prea Sfinte Mitropolit Primat.

Chiar în zioa dintaĭ, în care am avut onórea sa intru în raporturi oficiale cu Inalt Prea Sânţia Ta, chibzuind împreuna asupra îmbunataţirei sórteĭ clerului de jos, 'mĭ-aţi aratat pe lânga noua organisare a parohiilor şi pe lânga reforma seminarilor ca o mĕsura practica pentru a procura o parte din mijlócele materiale necesarii acelei îmbunătaţiri, înfiinţarea monopolului vêndarii facliilor pentru tóte bisericile şi stabilirea unor fabrici de o cam dată în doue Monastirĭ mai marĭ, d. e. Neamţu şi Caldaruşaniĭ, pentru producerea în calitatea şi cantitatea ceruta a acelor obiecte necesarie cultului religios.

Sosind momentul de a putea realisa bunul gând al Inalt Prea Sânţiei Tale şi dupa înţelegerea luata cu colegii mei din Ministeriu, am onóre a ve ruga să primiţi a face parte dintr'o comisie, care sa mai fie compusa din P. S. S. Episcopul Melhisedek al Romanului, de D-nii George Gr. Cantacuzin, fost Ministru, George Lahovari, membru la Inalta Curte de Comturĭ, şi Petru Poni, profesor de chimie şi care comisie sub preşedinţa Inalt Prea Sânţiei Tale să propuna Ministeriului mesurile ce trebuesc luate pentru pregatirea şi înfiinţarea acelui monopol.

Dea Domnul ca sub Primatul Inalt Prea Sânţiei Tale sa se faca începutul temeinic al mult aşteptatei îmbunataţiri cuvenite clerului mirén.

Din partea guvernului veţi gasi întru acésta tot sprijinul putincios.

Sunt, cu adânc respect al Inalt Prea Sânţieĭ Tale supus fiu sufletesc.
(S) T. Maiorescu.
Ministru cultelor *şi Instrucţiuneĭ Publice.*

Copie după actul de mulţumire adresat I. P. S. Mitropolit Primat de preoţii din oraşul Ploeştĭ.

Inalt Prea Sfinţite Stăpâne.

Sub-semnaţii preoţĭ din oraşul Ploeşti, adânc mişcaţi de salutarile şi înaltele disposiţiuni ce aţi bine voit a lua de a nu se mai hirotoni preoţi pe viitor în enoriile acelea unde nu se mai simte necesitate din causa numerului celui mare de preoţi, carii mulţĭ prin diferite mijlóce şi protecţiuni piezişe s'au hirotonit preste mesură în cât au ajuns la ori ce enorie cât de mica sa

figureze câte treı preoţı şi pe alocurea şi câte un diacon, dupa cum exista asta-ḑı chıar în oraşul nostru Ploeştı.

Venim cu cel maı profund respect şi adânca smerenie a ve ruga Inalt Prea Sânţite Stepâne, sa bine voiţi a primi ardintele nóstre mulţumirı şi eterna recunoştinţa ca am avut fericirea de a videa o lata realisata acésta mesura, care pâna la o îmbunatăţire din partea Inaltuluı Guvern, numaı acea disposiţiune sigura póte alina suferinţele şi neajunsurile ce atâta timp îndurăm noı preoţii, lasaţı lipsiţı cu totul de orı-ce ajutóre şi îmbunataţirı materiale..

(39 preoţĭ semnaţĭ)

NECESITATEA PENTRU NOÏ ROMÂNIÏ
DE A INFIINŢA
ICONOGRAFIE ROMÂNÉSCA.

Natura omenésca fiind compusă din suflet şi corp, fiecare parte îşı cauta îndeplirea cerinţelor sale spre a-şĭ ajunge scopul pentru care sunt create. Mintea îşĭ reclama sfera sa de activitate şi şĭ-o realisaza desvoltându-se prin învaţ ıtura cărţeĭ, a cugetăreĭ şi a experienţeĭ; senşiĭ, ce-su perceptorii fenomenelor externe, pe care le comunica nervilor, carii sunt vehiculiĭ corporalĭ, primind impresiunile simţurilor le transmit într'un mod mistic înteleginţeĭ, din care în urma se formézа materialul variat al cunoştinţelor nóstre. Senşii dar jóca un rol fórte însemnat în câştigarea şi înmulţirea cunoştinţelor omeneştı. Cu cât un individ este maĭ puţin cult, cu atâta cerinţa de a-şĭ câştiga cunoştinţı maĭ mult prin senşı devine o necesitate. Trăind în natura veḑută omul doreşte şi voeşte totul sa concretiseze chiar şi lucrurile cele ideale şi abstracte, de aceea chiar omul cel maı cult nu se póte dispensa de representaţiunı. Acţiunea representaţiunilor primite prin senşı, adaug omuluı cunoştinţı preste cunoştinţı, fac maĭ înţelese ideile şi lucrurile abstracte, concretisându-le şi susţin puteınic existenţa lumeı spiri-

tuale. Simbolismul şi în religiuni, ca şi în alte căi ale desvoltăreĭ omeneştĭ, a jucat şi jócă un rol fórte însemnat, ĭar acésta conform cerinţeĭ celor doue naturĭ diferite ce constituesc unitatea Euluĭ omenesc.

Viaţa nóstra ḑilnica ne da proba cea maĭ convingĕtóre despre nevoia cea maĭ simţită de representaţiunĭ, imaginĭ, icóne, făcênd abstracţiune de om cult orĭ necult, pentru cuvêntul că tóte locuinţele publice şĭ private ale nóstre sunt pline de portrete şi icóne.

Biserica nóstră creştină ortodoxă a hotărît contra Iconomahilor, conform vecheĭ sale tradiţiunĭ sânte, atât în Sinodul Ecumenic al VII, cât şi în Epistola Patriarhilor din 1723, adresată Bisericeĭ Anglicane, ca obligatórc pentru creştinul ortodox închinarea şi cinstirea sânteloř icóne, respectarea şi venerarea representaţiunilor orĭ simbolelor şi a obiectelor întrebuinţate în sânta Biserică. De aceea în tóte sântele nóstre Bisericĭ, din tótă vechimea, au existat şi există, în tot ortodoxismul, ca şi la noĭ la Românĭ, sânte icóne împodobind Bisericile luĭ Dumneḑeu ba pe alocurea chiar tóta Biserica este înfrumuseţata cu figurile sânţilor, martirilor şi a altor scene martirice din viaţa lor. Acésta sânta Tradiţie a hrănit şi hranește puternic simţul religios între creştinĭ şi în special au menţinut depositul sânt al ortodoxieĭ faţa de cele-lalte riturĭ creştine eterodoxe. Sântele icóne în Bisericĭ, ca şi în casele creştineştĭ, sunt carţile viĭ, nutrimentul ḑilnic al ochiuluĭ care redeştépta în creştin memoria asupra sujetuluĭ zugravit pe sânta icónă şi provóca pe individ la respect, imitare în fapte bune, şi îndeplinirea datoriilor sale religióse. S'a veḑut adesea că poporul nostru renunţa chiar la nevoile sale ḑilnice spre a-şĭ putea procura o icóna în căsuţa sa simpla şi mizera. Exista din vechime o datina în neamul nostru, ca tinerilor însurăţeĭ sa li se dea din partea socrilor mireseĭ ca zestre şi o icóna, care nicĭ odata nu lipseşte, orĭ cât de sĕracĭ ar fi eĭ. In orĭ-ce casă creştina exist icóne, şi cea maĭ mare înjurie ce s'ar putea aduce uneĭ case creştine,

este a-ĭ necinsti sântele icóne—lucru pe care-l practicaŭ numai turciĭ și tatarii! Nu s'a pomenit a se jĕfui icónele din case, pentru respectul mare ce li se da- -ca protectori ai casei In multe localitățĭ creștine se vĕd icóne chiar prin piețe, prin respinteni, pe la fontani și alte cladiri de bine-faceri și nimeni nu se ating de ele. Sunt dar sântele icóne un element puternic a vieței nóstre religióse creștine, și un stimulent sânt catra fapte bune și viață morala.

Este un adevĕr necontradis că sântele dogme și învețaturile morale ale creștinismuluĭ ortodox au un conținut universal, creștinismul dar nu i proprietatea exclusiva nici a Grecului nicĭ a Turcului, nici a Rușilor, nici a Sêrbilor sau Bulgarilor, dupre cum nici a Românilor, ci este a tuturor în genere și a nimarui în parte. Cu tóte aceste punerea în practică, aplicațiunea creștinismului în viața popórelor se constata istoric ca s'au acomodat nevoilor locale, datinelor, deprinderilor, climatului și tuturor cerințelor locului, care acestea nu lovea în esența dogmelor și în sânțenia moralei creștine. De aicea, dela acéstă libertate justificata, existenta în sânta nóstra Biserica ortodoxa, a resultat o desvoltare parțiala în partea practica a creștinismuluĭ ortodox Așa pe când constatăm ca la un popor creștin ortodox sunt usanțe și deprinderi de un fel, și care-s cerute acolo de situația acelei țeri, la alt popor lipsesc acelea, dar sunt altele, reclamate de nevoile locului, pe care nu le are un al treilea popor. De exemplu: La noi, la Ruși, etc. se desgrópa morții, la Greci nu.

La Ruși îi permis a se mânca pește în postul cel mare, la noi, la Greci, Sêrbi și Bulgari nu. La noi, la Sêrbi și Bulgarĭ etc. se fac pomene și prasnice la morți, de trei dile, noue dile, 40 de dile etc. La Grecĭ și în Orient nu. La Ruși și la Românι se cânta marimurile. în Orient și la Greci nu. La Greci in Regat sa cânta inainte de Evangelie in Biserica o doxologie pentru Rege și familie, la noĭ nu. etc.

Cu tóte aceste nuanţe de diferinţĭ unitatea credinţei şi a moraleĭ este în totul aceĭaşĭ la diferite popóre ortodoxe.

Tot ast-fel se întămpla lucrul şi cu iconografia, ba şi cu respectul, inclinaţiunea de venerare pentru icónele sânţilor; la unele popóre este o maĭ mare venerare către un sânt, ca patron saŭ protector, pe când la altele acésta venerare este îndreptată catra alt sânt. Aşa la Ruşi sântul Neculaĭ etc. este protectorul a multor stabilimente publice şi este în mare veneraţie în popor, pe când la Români este sântul Gheorghe, st. Dimitrie, Maica Domnului etc. La Greci sântul Spiridon, sântul Nicolae etc.

Apoĭ şi gustul estetic în ceea ce priveşte pictura saŭ zugrăvitura pe icóne încă pórtă nuanţe însemnate de deosebire la diferitele popóre ortodoxe, conform desvoltarei poporului, datinei vechĭ, şi cerinţelor locale. Aşa icónele zugrăvite în Rusia pórtă aprópe fisionomia poporului rus, figuri maĭ blonde, colori aprinse şi puţin variate, etc. haine acomodate, celor locale, după cât îĭ cu putinţa. La Românĭ zugrăvitura icónelor are ale sale nuanţe, dupa cât am vĕdut din resturile de icóne vechĭ lucrate în ţara nóstră, tip maĭ brun, colorĭ mai puţin aprinse, mai variate, şi mai mult apropiate de tipul icónelor Bisantine. In Orient este un tip cu totul special, figurile uscaţive, veşmintele maĭ mult orientale şi colorurile mai puţin pronunţate.

Prin urmare şi în iconografie fie-care popor ortodox ş'au acomodat pictura icónelor dupa gustul estetic a aceluĭ popor.

Dacă s'ar încerca un popor a împrumuta portul unui alt popor, prin acesta i s'ar altera acelui popor gustul seu estetec, i s'ar lovi datinele şi deprinderile sale, şi cu încetul ş'ar pierde cu timpul caracterul seu de popor deosebit. Tot asemenea dacă s'ar încerca un popor a-şĭ întroduce picturile sale religióse la alt popor, prin acésta ar nerespecta gustul estetic a acelui popor, ce s'ar supune a i le primi, ar împieta asupra datinelor şi deprinderilor sale, şi la urma urmei ar altera gustul estetec a aceluĭ popor şi l'ar asimila curând poporului exploatator.

De aicea urméză imperiósa necesitate de a-șĭ desvolta fie-care popor a parte iconografia sa religiósă, după datinele și deprinderile sale poporale, spre a-șĭ putea menținea gustul seŭ estetic particular și a șĭ salva caracterul seu poporal.

Noi Româniĭ, popor creștin ortodox încă din timpul Apostolilor, aŭ trebuit să avem un tip special de iconografie, cu mulțĭ seculi în urmă, dar timpurile pline de peripețiĭ prin care am trecut nu ne-au lasat urme măcar, așa că abea din timpurile luĭ Neagoe și a lui Alexandru cel Bun, avem câte-va specimene de iconografie națională românéscă.

In timpurile mai moderne, și în special în epoca predomnireĭ Grecilor fanarioți iconografia Românésca a fost aprópe înlocuită cu cea Bisantină, orĭ era executată de niște zugravĭ ignoranți, cărora mai ușor li s'ar potrivi numirea de boiangii decât de pictorĭ și de icóne Biserieeștĭ. De abea din când în când se ivesc pe icĭ colea, ca la Znagov, exemplare de iconografie care ar putea susținea istoria desvoltărei iconografieĭ la Romanĭ.

In timpurile nóstre, de și avem scolĭ de pictura, dar iconografia Bisericéscă este fórte puțin încurajată și cautata și înca și mai puțin apreciată și recompesata, de aceia nu se devotézi la acest gen de artă decât fórte puțini.

Necesitatea însă reclamată de trebuința icónelor, pentru că fie-care cap de familie Româna, ba și persóne particulare, caută, cer, umblă fară astămpăr spre a-și găsi icóne de a-și le pune prin casele lor. Nu există casă Românéscă creștina fară icónă. De unde să le cumpere? Dela pictoriĭ noștri renumițĭ nu și le pot procura, pentru că's și scumpe și insuficiente. Apoi Românul are treĭ patru icóne în casa sa.

Decĭ pentru a se îndeplini acéstă cerința creștină, comercianțĭ streinĭ din neamul nostru, Rușı și Ungurĭ, fabricând icóne bisericești pentru trebuințele în special ale țăranuluĭ nostru, vin în țara la noĭ și le vând poporuluĭ Românesc!

Prin acésta, trebue sa o simțim cu toțiĭ și sa o știm, ca

să alteréza gustul estetic a-l țăranului nostru, prin urmare a țareĭ; să lovește în datinele și deprinderile vechĭ Românești, înlocuindu-se pe nesimțite cu altele straine și țareĭ și neamuluĭ nostru; sa radica infiuința morala și religiósă a ortodoxismuluĭ național, și se înlocuește cu influințĭ straine, nenaționale, și daunatóre țareĭ; sa nimicește iconografia națională și prin ea gustul și ambiția de românism, și se înlocuește cu gust strain și cu tipurĭ de icóne curióse, bizare opuse tendințeĭ și tradițieĭ stramoșeștĭ!

Tóte aceste considerente și multe altele de ordine politica și economica naționala ne indatoresc imperios a ne gandi sa nu perdem timp și sa înființam un atelier de iconografie romănésca religiósă, spre a nutri simțul religios la Românĭ Românește; și a scapa populația rurala, pe țaranul și fratele nostru din ghiarele exploatatorilor de miserie, cariĭ nu maĭ gust și simț Românesc n'aŭ de când se întroduc cu ast-fel de marfa în țara Românilor!

Pentru a se putea satisface cererile justificate ale locuitorilor creștinĭ Românĭ din Regatul Românieĭ, de a avea de unde sa-șĭ procure Sf. icónele trebuincióse viețeĭ lor religióse și prin acésta a se înlatura afluența iconarilor strainĭ din țara, cariĭ conrump și simțul de românism și cel de religiositate naționala în țara nóstra, falșifica și pervertesc gustul estetic religios, socot ca nu esista alt mijloc decât a se insista cu grabire pe lânga Inaltul Guvern de a se prevedea o suma suficienta în budgetul anuluĭ viitor, cu care sa se instaleze în stabilimentul Tipografieĭ Carților Bisericeștĭ a Sântuluĭ Sinod un atelier a parte pentru iconografia Bisericésca-Românésca.

C. Erbicénu.

ISTORIA BISERICÉSCĂ

In vedere cu actualul program al scólelor secondare, şi pentru înlesnirea Profesorilor de Religiune, începem şi vom continua a publica în Revista nóstra o scurtă privire asupra Istoriei Bisericeştĭ, prelucrată dupre Doctorul Vladimir Guettée şi alţí autori; şi mai-cu-sémă dupre un Manuscris ce am capatat dela Iconomul Michail Moisiu, Profesorele de religiune dela Lyceul din Botoşanĭ, carea sa póta servi de manual pentru predarea acestui obiect, daca se va găsi de cuviinţá şi nimerit.

Redacţiunea.

ISTORIA BISERICEI.

Ce este Biserica?

Biserica este societatea adevĕraţilor discipuli şi urmatori ai lui Iisus Christos, Fiul lui Dumneḑeu, rescumperatoriul lumeĭ.

Care sunt basele Bisericei lui Iisus Christos?

Basele pe care este întemeéta acéstă societate spirituala sunt: *o învĕţatură positivă* şi *o organisare*, ast-feliu precum Biserica le-au primit dela dumneḑeescul ei Fundatoriu.

De când ş'a luat începutul Biserica?

Chiar dela crearea primarilor părinţi ai neamului ominesc, carii din capul locului au fost în contact cu Dumneḑeu, şi prin urmare membre a Bisericei sale.

Cum s'a continuat Biserica?

Maĭ ântêĭ prin sânții patriarhĭ ante-deluvianı și post-deluvianı, pană la Moisi, carii profesaŭ credința în unul Dumnedeŭ și în Rĕscumpĕratoriul promis, care avea să scape neamul omenesc de pecat, blĕstem și mórte.

Cum s'a continuat dupa aceea?

Prin vechea alianța ce Dumnedeu a contractat cu poporul Israiltén, prin mijlocirea luĭ Moisi, cel maĭ vechiu legislator și unul dintre ceĭ maı marı profețı. Șı în fine, prin noua alianță sau Noul Testament, încheıat între Dumnedeŭ și întregul neam omenesc, prin mijlocirea luĭ Iisus Christos însușı.

Ce deosebire constatam între aceste doué alianțe?

Iata deosebirea: Vechea alianță n'a fost contractata decât cu poporul luı Israil, și în scop de a pĕstra promisiunea data de Dumnadeu pentru trimiterea doritului Rĕscumpĕratoriu, care trebuia sa ıasa din acest popor; și acéstă alianța n'are decât un caracter local și trecatoriŭ. Noua alianța însa a fost data pentru tóte popórele; și de aceea caracterul eı esențial este *universalitatea* saŭ catolicitatea, în acel înțeles ca *tóte națiunile*, fară excepție sunt chemate sa ıa parte la ea, și ca ea (alianța, Biserica) trebue sa remâna *permanenta* și *nealterată*, până la finitul lumeı [1].

Când póte fi privita Biserica ca universala sau catolica?

Biserica póte fi privita ast-feliŭ în tóte timpurile, începĕnd dela fundarea sa. Așa, numele de universala sau catolica se da bisericeı și atuncı când acésta societate creștină se compunea abia dintr'un fórte mic numér de credincioșĭ.

Asemenea, fie care Biserica particulară póte fi privita și numita universală saŭ catolica îndata ce învețatura și organisarea eı este comformа cu învețătura și organisarea esențiala a creștinismuluı, și nu amesteca elemente omineștı între cele divine.

Care este așa dar obiectul Istorieı Bisericeștı?

Istoria Bisericéscа are de obiect biserica în universalitatea sa, așa precum apare ea în epoha fundareı și precum s'a perpetuat în toțı seculiĭ. Ea urmarește Biserica

[1]. Sa se ıa aminte bine: In întrebarea adoua și aice sunt așternute principiile dupre care s'a judecat și se vor judeca și în viitor bisericile particulare, spre a se ști daca stau sau nu pe adeveratele base, daca sunt ortodoxe, shismatice, sau eretice.

prin tóte epocele şi la tóte naţiunile, constatând existenţa eĭ identica şi nestrămutată. Ea notéza în trécat schimbarile ce a suferit Biserica în partea eĭ dogmatica la cutare popor, în cutare moment al existenţeĭ sale. Arata diferinţa ce exista între bisericile particulare care formézǎ membrele corpuluĭ adevĕrateĭ bisericĭ, spre a e vedea în care din ele se gaseşte doctrina şi organisarea primitivǎ, şi care sunt acelea ce aŭ modificat planul divin, şi care pentru acésta nu maĭ au dreptul, decât cu restricţiune, la titlul de Biserica creştină.

Aşa dar, sub ce caracter sa presinta Istoria Bisericéscă?

Istoría bisericéscа nu este o simpla istorisire a faptelor care aparţin existenţeĭ exteriόre a societăţeĭ creştine, dar şi a faptelor de învĕţământ dogmatic, care exprima existenţa eĭ intimă.

Care sunt isvórele Istorieĭ bisericeştĭ?

Douĕ feliurĭ de isvóre diferite dau naştere Istorieĭ bisericeştĭ: Isvórele curat *istorice* şi isvórĕle *doctrinale*. Din ambele aceste privirĭ documentele sunt numeróse ([1]).

Care anume sunt documentele Istorieĭ bisericeştĭ?

In prima linie sunt scrierile inspirate de Dumnedeu, care formézа cartea caria se da numirea de *Noul Testament;* anume : cele patru Evangeliĭ, Faptele Apostolilor, Epistolele Sântuluĭ Apostol Pavel, şi cele şépte numite catolice, şi în fine, Apocalipsul, sau cartea profetica a Sântuluĭ Ioan.

Aceste documente ni se vor presenta la începutul Bisericeĭ ca unicul element al vieţeĭ sale, şi ca primite dela persóne inspirate de Dumnedeu.

Din ce anume se probéza taria şi valórea acestor documente?

Din aceea, ca nicĭ un monument istoric nu întruneşte ca acestea atâtea dovedĭ de autenticitate, cacĭ nicĭ unul altul nu are în favórea sa marturia permanenta a uneĭ societăţĭ universale, începênd dela origina eĭ şi până astadĭ; maĭ ales ca acéstă societate a vieţuit tot-déuna cu viaţa stórsa aşa dicând numaĭ din aceste sânte cărţĭ, care sunt

[1]. Este fórte bine cunoscut de toţĭ, ca orĭ ce istorie nu póte fi primita de adevĕrata dacă nu se susţine prin documente autentice, produse anume în timpul acela a caruĭ împrejurarĭ se descrie şi de persóne identice şi demne de credinţa.

aşa de rĕspândite pe faţa globuluı precum nu este nicı o carte alta.

Ce deosebire exista între carţile nóstre sacre şi între carţile falselor religiunı?

Carţile sacre ale falselor religiunĭ n'au decât o origina obscură ; ele au rĕmas pentru tot-déuna un mister pentru popóre, şi cunoscute numaı castelor sacerdotale. Nicı autenticitatea, nicı integritatea lor, nu pot fi lamurit constatate; pe când carţile sacre ale creştinilor îşı au origina cunoscuta de toţı. Rĕspândite, din capul loculuĭ, la o mulţime de popóre de diferite moravurı, ele au fost necontenit cetite comentate şi esplicate în am'aza mare; munca intelectuala cu care au fost tot déuna urmarite, nu le a schimbat nicairı integritatea. Fiind traduse în tóte limbile, tot-déuna şi pretutindenea se gasesc acelésı; cu greu se pot arata câte-va variante, de puţina importanţa, cu tóta ignoranţa şi negligenţa copiştilor.

Ce isvóre maı are Istoria bisericésca afara de carţile Nouluĭ Testament?

Istoria Bisericésca se întemeéza încă pe tradiţiunea universala şi pe scrierile Sânţilor parinţı, în ceea ce priveşte constatarea aceleiaşı credinţı şi a aceleiaşı organisaţiunı a bisericeı, în tóte locurile şi timpurile, şi maı ales în ceea ce priveşte desvoltarea Bisericeı în parţile sale exterióre.

Noı vedem în lume maı multe religiunı, sîntem decı în drept sa întrebam de unde provin ele şi care este cea adeverata?

Numaı la părere; cacĭ n'a fost nicı-o-data în lume decât o singura religiune, şi isvorul acesteĭ religiunı este însuşı Dumnedeu. Tóte sistemele religióse se léga prin începutul şi prin învĕţatura lor principală de acésta religiune unica şi revelata. Omul, deşi are noţiunı fórte positive despre Dumnedeu, despre deosebirea între bine şi reu, aceste noţiunı sunt elemente ale naturei sale morale şi sunt esenţial religióse; dar ele n'au format la nicĭ un popor, într'un chip absolut, ceea ce se numeşte *Religiunea.*

Care este dar origina acestor înveţaminte religióse?

Iata care: Religiunea fiind de o ordine superióra, Dumnedeu însuşı a trebuit sa comunice omuluı când l-a creat, nişte noţiunı positive despre ea, noţiunı pe care nu

putea omul sa le gasésca în sine însușı. Altminterea nu s'ar putea explica acest fond de învĕțaminte identice care sunt ca basa comuna tuturor religiunilor.

Și care sunt aceste învețăminte fundamentale, ce se întâlnesc în tóte religiunile ?

Tóte, fara exepție, se întemeézä pe dogma uneĭ revelațiunı divine. In istoria popórelor se întimpină tot-déuna și pretutindenea ace t fapt de capitenie : Ca Dumnedeu s'a descoperit ('a revelat) ómenilor și 'ı-a iniciat în órecare învețaminte. Se póte dice ca faptul revelațiuneı luı Dumnedeu în omenire este ca punctul de plecare al analelor tuturor națiunilor ([1]).

Pe ce se întemeézı acest fapt. bine constatat ?

Acest fapt se întemeézä pe ideea despre un Dumnedeu personal, despre o ființă deosebita de natură. Acest Dumdeu e te privit tot-o-data ca *unul* și *multiplu*. Acest Dumnedeu se descopere întrupându-se. sau luând firea omenésca.

Niște asemenea noțiunĭ despre Dumnedeu se gasesc în China, tot așa ca în Egipt, în India ca și în țerile polare Fie ca acest Dumnedeu, *unul* și *mutiplu*, se numește Brama, Chiven și Vișnu, și face treimea Indienilor ; fie că se numește Fo sau Buda, manifestându-se în două saŭ treı forme ; numésca-se El Dumnedeul Perșilor, care naște pre cuvêntul, care și acésta da naștere celor doue principiı, a bineluı și a reuluı. Fie Chronosul grecilor sau *Necunoscutul* care a dat naștere luı Saturn, și acesta a produs trinitatea care guvernéza lumea : Iupiter, Neptun și Pluton. Fie ca la rasele galice Teutates, principul celora-lalte divinitațı ; sau ca la Scandınavı, parintele uneı trinitațı compuse din Odin, Vil și Ve ;—în fondul tuturor acestor teogoniı și maĭ presus de tóte aceste forme locale, se presinta fórte lamurit marea idee de Dumnedeu, *unul*, *triplu*, *creator* și *revelator*.

Maı întâlnim în religiunile false și alte credințı, care se apropie de ale nóstre ?

Da, gasim în tóte religiunile credința ca exista maı multe categoriı de ființı mijlociı între Dumnedeŭ și narura veduta, geniı bune și geniı rele, influențând în bine sau în reu asupra omuluĭ și a natureĭ. Gasim la toțı credința despre caderea omuluı primar, și aceea a res-

[1]). Notațı bine, aci este tot secretul religiunilor. Numaı ceı ce ignoréza acest secret îndraznesc a confunda creștinismul în Budism. etc.

cumpĕrareĭ prin un trimis divin. Acéstă credinţa, maĭ ales, este aşa de universal rĕspândită, încât filosofiĭ au indicat-o ca idee fundamentală care a dat naştere tuturor religiunilor. Ceea ce va să dică, a lua *partea* drept causa şi princip a *totuluĭ;* afirmaţiune falsa.

Ce conchidem noĭ din cele enumerate până aci?

Conchidem ca nişte aseminea doctrinĭ nu sunt noţiunĭ *naturale* ale spiritului omenesc. Omul n'a putut să le capete nicĭ din fenomenile natureĭ, nicĭ din tradiţiĭ naţionale. Trebue, prin urmare sa admitem ca omenirea le-a capătat nu dela sine ci dintr'un isvor *comun.*

Şi care este acest isvor comun?

Revelaţiunea, saŭ descoperirea luĭ Dumnedeu însuşĭ.

Unde o gasim noĭ?

Este un popor care are o istorie maĭ sigura decât a tuturor celor-lalte popóre; o istorie *neîntrerupta* cu ajutorul căria el se sue până la origina lumeĭ, şi care ni-a pastrat revelaţiunea care este *tipul* tuturor religiunilor. Acesta este poporul Ebreu. Carţile luĭ sacre sînt, fara indoélă, monumentul cel maĭ demn de credinţă din câte poseda istoria primitiva a lumeĭ, şi singurele în care se gaseşte explicaţiunea mareluĭ fapt al identitaţeĭ credinţelor *extra naturale* în sînul omenireĭ.

Cum constatam noĭ acésta?

Dupre cărţile sacre ale poporuluĭ ebreŭ, Dumnedeu este *unul* şi *triplu* în fiinţa sa; el a creat lumea prin cuvêntul sĕu, şi Spiritul Luĭ acopere lumea întrégă cu influenţa sa. Dumnedeu a creat fiinţĭ mijlociĭ între El şi lume. Printre aceste fiinţĭ curat spirituale, unele au remas bune, altele abusând de libertatea lor au devenit rele. Şi unile şi altele au o influenţă asupra lumeĭ, buna sau rĕa, dupre natura lor.

Ce maĭ vedem noĭ în aceste carţĭ, relativ la om?

Omul creat fericit sufera influenţa vĕtamatóre a Spirituluĭ celuĭ reu; cade din starea sa primitiva şi lumea degenerata a simţit nevoea de un Rescumperatoriu. Dumnedeu 'l promite, şi credinţa în acest fiitor Mântuitoriu fu punctul central a tóteĭ religiunĭ. Insuşĭ poporul ebreŭ devine simbol al acestuĭ Rescumperator. Cultul îl figura în tóte riturile sale; profeţĭ veniau din timp în timp sa anunţe data venireĭ sale, naşterea Luĭ, caracterele care-l

distingeaŭ, până și diversele împrejurari ale vieței sale și ale jertvei sale rĕscumpĕratóre.

Eĭ bine, cum aceste credinți devenira universale ?

Diversele popóre eșite din aceéși tulpina, împraștiindu-se pe fața a tot pamêntul, au dus cu ele și aceste credinți ; și era fórte natural sa se păstreze maĭ curate în Iudea, în Asia centrala, carea fu punctul de plecare a popórelor.

Dar pentru ce nu s'au pastrat uniform la tóte popórele?

Din causa diferinței între localitațĭ și climate ; caci natura îndata a oferit imaginațiunei celor stabiliți în diferite departari, fenomene nouĕ, dupre climate ; apoĭ, fiecare popor și-a format tradițiunile sale naționale ; ast-feliu, printre noțiunile religiuneĭ primitive, se amestecara elemente eterogene, care, mai mult sau mai puțin, a trebuit sa le desfigureze. Iaca de unde provin atâtea diverse forme ce întâlnim în religiuni, alăturea cu un fond identic, care domnește pretutindenea.

Care fu rolul creștinismului în privința acestor credinți?

Când a venit în lume Dumnedeu-omul Iisus Christos, nu putea sa șĭ propuna ca scop de a distruge revelațiunea primitiva ; caci acésta plecând dela Dumnedeu, este însuși adevĕrul, și adevĕrul trebuia sa remâna vecinic. De aceea, în învețătura evangelica trebue neaparat sa gasim dogmele fundamentale ale tuturor religiunilor, desfacute însa de tóte erorile locale.

Maĭ mult încă, Dumnedeu a pus în om, ca basa a naturei sale morale, *conștiința*, adeca niște noțiuni capitale de bine ; *inteligența*, adeca un spirit luminat de primele adeveruri. Aceste noțiuni esențiale au de autor pre Dumnedeu ; ele aŭ fost și sunt desvoltate prin filosofie. Iisus Christos nu putea sa distruga nici acéstă revelațiune *naturală*, precum n'a distrus pre cea *positivă* ([1]).

De aice provin raporturile cele atât de lovitóre ce se întimpină între Evangelie și religiunile vechi de o parte, și între Creștinism și Filosofia bine înțelésa, de alta parte.

(*Va* urma).

Innocent M Ploeștênu

([1]). Positivă se numește religiunea naturala data in scris lui Moisi mai ântei, și apoi, prin Iisus Christos, apostolilor și bisericei.

DONAŢIUNI.

D-şóra Maria T. Apostol, D. Filip T. Apostol şi D-na Elena C. Fleva, aŭ oferit bisericeı Sţ. Apostolı din comuna Gurgueţĭ, Jud. Braila Sântele vase în valóre de 500 leĭ.

—

D-nul Aldea Panaitescu din comuna Măgurelile Pl. Cricovu Jud. Prahova, a dăruit bisericeı din comuna Scaioşiĭ cătunul Fundeni o cruce mare pentru Văhodul din Joıa mare.

—

Protosincelul Dionise Niculaiovicĭ superiorul Monastireı Tismana, esprimă prin publicitate mulţamirile sale Domnuluı Ministru al Cultelor şi D-luı Arhitect Savulescu pentru reparaţiunile făcute anul acesta la acea monastire.

TABLOU

De numerul comunelor, al cătunelor, al Bisericilor, al Preoţilor şi al locuitorilor din Eparhia S-teĭ Mitropolieĭ Moldoveĭ şi Suceveĭ.

(Urmare. Vedĭ No. 6, anul XII. pag. 464).

No. curent	Comuna	Cătuna	No. Biseric.	No. Preoţil.	No. Locuit.	Observaţiĭ
114	Lespezile	Lespezile	2	1	132	
		Heciu	1	1	317	
		Sireţelu	1	1	226	
		Stolniceni-Slobozia	1.	1	215	
		Badiliţa	1	1	101	
		Hartopele	1	1	227	
115	Cristeşti	Cristeştĭ	1	2	403	
		Moţca	1	2	320	
		Bourenіĭ	1	1	164	
		Hereştiĭ	1	1	161	
		Homiţa	1	1	110	
116	Stoln. Prăjescu	Stolnicenĭ	2	2	182	
		Cosmeştĭ	1	1	166	
117	Sasca	Sasca mare	1	1	167	
		Sasca mică		1	60	
		Bogata		1	99	
		Paiseniĭ	1	1	173	
118	Baia	Baia	1	2	513	
119	Bogdăneştii	Bogdăneştiĭ	1	1	462	
		Râşca	1	2	411	
		Slatióra	1	1	99	
120	Fânt. mare	Făntăna Mare	1	1	126	
		Cotu Băeĭ	1	1	112	
		Dumbrăviţele	1	—	125	
121	Ciumuleşti	Ciumuleştiĭ	1	1	156	
		Nigoteştiĭ	1	1	118	
		Mesteciniĭ	—	—	24	
		Moviléniĭ	—	—	19	
		Cămârzaniĭ	1	—	8	
		Leucuşeştii Dimitriu	1	1	28	
		Leucuşeştii Softa	—	—	24	
		Ioneasa	1	1	59	
122	Tătăruşu	Tătăruşiĭ	2	2	447	
123	Uideştiĭ	Uideştiĭ	—	—	42	
		Şoleştiĭ	1	1	182	
		Foraştiĭ	1	1	163	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. Preoţilor	No Locuitorilor	Observaţii
123	Uideştii	Unicenii	1	1	124	
		Roşiorii	1	1	114	
124	Drăgăneştii	Drăgăneştiĭ	1	1	171	
		Brusturii	1	1	195	
		Seveştiĭ	1	1	95	
		Şoimăreştiĭ	1	1	48	
		Tonţiĭ	1	1	32	
		Poeana Priseciĭ	1	1	35	
		Orteştiĭ	1	1	51	
		Giuleştiĭ	1	1	118	
125	Dragusenii	Draguşeniĭ	2	2	295	
		Broşteniĭ			114	
		Sirbiĭ	1	1	50	
126	Boroaea	Boroaea	1	2	519	
		Moişa	1	1	124	
		Bărăştiĭ	1	1	67	
		Tarzia	1	1	73	
		Groşiĭ	1	1	67	
127	Şaru Dornei	Şaru	1	2	281	
		Panaciu	1	1	244	
		Paltinişu	1	1	165	
128	Brostenii	Broşteniĭ	1	1	168	
		Cotârgaşu	1	1	107	
		Holda	1	1	152	
		Crucea	1	1	145	
		Cojociĭ	1	1	100	
129	Farcasa	Farcaşa	1	1	123	
		Crăpaturele	1	1	78	
		Parau Pante Ste-jar	2	1	127	
130	Négra Şaruluĭ	Négra Şaruluĭ	1	2	343	
		Şerişorul	—	—	—	
131	Mădeiŭ	Madeiu	1	—	264	
		Parău Carjiĭ	1	1	92	
		Cozoneştiĭ	1	1	113	
132	Dorna	Gura Negriĭ	1	1	239	
		Geoseniĭ (Ortóea)	1	1	237	
133	Mălinii	Măliniĭ	1	3	500	
		StănişóracuValenĭ	1	—	200	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. Preoților	No. Locuitorilor	Observații
133	Mălinii	Draceniĭ	1	1	315	
		Gaineștiĭ	1	2	300	
134	Sabasa	Sabasa	1	1	173	
135	Borca	Borca	1	1	211	
		Județul Botoșanĭ				
136	URBEA BOTOSANI	Adormirea Maĭceĭ Domnuluĭ (Uspenia)	1	3	79	
		St. Gheorghie	1	2	36	
		Sț Voivozĭ	1	1	100	
		Intrarea în Biserică a Maĭceĭ Domnuluĭ (Vovidenie)	1	3	36	
		St. Niculae	1	2	600	
		St. Ión Botezăt.	1	2	250	
		S-țiĭ Treĭ-Ierarhĭ	1	2	224	
		St Spiridon	1	1	135	
		Pogorirea st. Duh	1	3	500	
		St. Dimitrie	1	2	20	
		St. Ilie	1	1	200	
		Prea Cuvióasa Paraschiva	1	2	60	
		Intimpin D-luĭ	1	2	30	
		St. Nicolae (Popauțĭ)	1	2	112	
		St. Pantelimon și st. Ioan Botezătorul capela Spitaluluĭ	1	1	—	
		Invierea st. Lazăr dela cimitirul Eternit.	1	1	30	

No. curent	Comuna	Cătuna	No. Biser.	No. Preoţil.	No. Locuit.	Observaţii
137	Popauţii	Rachiţele	1	1	95	
		Cişmeaua	1	1	49	
		Roşioru	—	—	92	
		Teascul	—	—	18	
		Luizoea	—	—	15	
138	Balusenii	Baluşeniĭ	1	1	130	
		Stăuceniĭ	1	1	122	
		Tochileniĭ	1	1	61	
		Buzeniĭ	1	1	114	
		Zoiceştiĭ	1	—	59	
		Coşuleniĭ	—	—	21	
		Tulbureniĭ	1	1	46	
139	Costinestii	Costineştiĭ	2	1	145	
		Leorda Arapu	1	—	154	
		Dolina	1	1	81	
140	Garbanestii	Gărbăneştiĭ	1	1	135	
		Vânătoriĭ	—	—	66	
		Brândeştiĭ	1	1	50	
		Talpa	—	—	30	
		Silişcaniĭ	1	—	50	
		Tomeştiĭ	1	1	83	
		Soroceniĭ	1	—	40	
		Burla	—	—	21	
141	Zlătunóea	Zlătunoea	1	2	220	
		Stăneştiĭ	1	—	45	
		Stroeştiĭ	1	1	150	
		Baznósa	1	1	150	
		Cerneştiĭ	1	1	65	
		Iureştiĭ	1	—	80	
		Garbeştiĭ	1	—	50	
		Cosciugeniĭ	1	—	50	
142	Dracsanii	Dracşaniĭ	1	1	236	
		Dracsiniĭ	1	1	224	
		Cerchezeniĭ	1	1	130	
143	Târgu Suliţa	Tărgu Suliţa	1	2	160	
144	Costestii	Costeştiĭ	1	1	150	
		Nicşeniĭ	1	1	130	

No. curent	Comuna	Cotuna	No Bisericilor	No Preoţilor	No. Locuitorilor	Observaţiĭ
		Dorobanţul	—	1	200	
144	Costestii	Teişóra	1	1	70	
		Cotârgaciu	1	1	60	
		Cocoraniĭ	1	1	99	
145	Cocorănii	Cerviceştiĭ	1	1	92	
		Ipoteştiĭ	1	1	43	
		Cătămăreştiĭ	—	—	77	
		Mănastireniĭ	1	1	120	
146	Mănăstirenii	Onţeniĭ	1	1	150	
		Călugăreniĭ	1	1	200	
		Ionoşeniĭ	1	1	190	
		Şoldăneştiĭ	1	—	58	
147	Şoldanestii	Socrujeniĭ	1	1	100	
		Viforeniĭ	—	—	95	
		Starosilţa	1	—	115	
		Bătrăneştiĭ	1	—	95	
		Curteştiĭ	1	1	76	
		Băiceniĭ	1	—	92	
		Orăşeniĭ	1	1	225	
148	Curtestii	Stanceştĭ cu Botoşanca	1	1	232	
		Baisa	1	1	—	
		M-re Doamneĭ	1	—	82	
		Agatonul	1	1	51	
149	Copalău	Copalău	1	1	257	
		Uriceniĭ (Rosingeniĭ)	1	1	108	
150	Uricenii	Tulburea	—	—	46	
		Stahna	—	—	84	
		Chitoveniĭ	1	1	45	
		Flămânḑiĭ	2	1	201	
151	Flamănzii	Flamanziĭ	1	1	156	
		Poiana Prisacanĭ	1	—	46	
152	Cosula	Coşula	1	2	350	
153	Slobozia Săcăt.	Slobozia Sacătura	1	1	276	
		Feredieniĭ	1	1	112	
154	Feredienii	Poeana	—	—	50	
		Unsa	1	—	55	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Biserici lor	No. Preoților	No. Locuitorilor	Observații
155	Cristeștiĭ	Cristeștiĭ	1	2	448	
		Schitul Orășeniĭ	1	—	43	
156	Deleniĭ	Deleniĭ	1	2	280	
		Slobozia Deleniĭ	1	—	50	
		Maxutul	1	—	70	
		Parcovaciĭ	1	1	80	
157	Lataiĭ	Latăiĭ	1	1	50	
		Prăjeniĭ	1	—	70	
158	Storeștiĭ	Storeștiĭ	2	1	59	
		Sandrenii	—	—	53	
		Târgu Frumușica	—		20	
159	Radeniĭ	Radenii	1	1	130	
		Boscoteniĭ	—	—	20	
		Schitul Bals	—	—	10	
		Bahluiul	—	—	10	
		Vladeniĭ	1	1	190	
160	Urba Hărlăŭ	St. Gheorghie	1	1	115	
		St. Dimitrie	1	1	115	
		St. Nicolae	1	1	123	
		Capela spitaluluĭ	1	1	—	
161	Târgu Burdujenĭ	Târgu Burdujenĭ	1	2	129	
162	Satu Burduj.	Satu Burdujenĭ	1	—	223	
		Plopeniĭ	1	1	200	
		Feteștiĭ	—	—	45	
		Mireniĭ		—	17	
		Prilipca	1	1	106	
		Teșcuțiĭ	—	—	9	
163	Calineștĭ	Bucecea	1	2	299	
		Târgu Bucecea	—	—	50	
		Grigoreștiĭ	1	1	96	
		Siminicea Micles-cu	1	1	114	
		Calineștiĭ	1	2	150	
164	Fântânelele	Fântânelele	1	1	120	
		Slobozia	—	—	70	
		Roșcanii	1	1	169	
		Băneștii	1	1	160	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Preoților	No. Bisericelor	No. Locuitorilor	Observații
164	Fântânelele	Joldeștiĭ	1	1	186	
		Baluseni (Stamati)	1	1	204	
165	Corniĭ	Sarafineștiĭ	1	1	187	
		Corniĭ	1	2	328	
166	Salcea	Salcea	1	1	295	
		Siminicea Balș	1	1	382	
167	Brehueștĭ	Brehueștiĭ	1	1	299	
		Vladeniĭ cu Hușaniĭ	1	1	300	
		Mândreștiĭ	1	1	201	
		Hrișcaniĭ	1	1	36	
		Bursuceniĭ	1	1	129	
		Corocaeștiĭ	1	1	134	
		Hancea	1	—	76	
168	Poeana Lungă	Poeana Lunga	1	1	147	
		Icușeniĭ	1	1	75	
		Protopopeniĭ	—	—	64	
		Vorona Nouă	—	—	16	
		Chiscovata	1	—	98	
		Vorona Musteată	1	—	9	
		Vorona Dobrovoschi	1	—	31	
169	Dumbraveni	Dumbrăveniĭ	2	3	600	
		Varatecul	1	1	92	
		Sălăgeniĭ	1	—	90	
		Vereștiĭ	—	—	90	
170	Tudora	Tudora	1	1	443	
		Vorona Mare	1	1	104	
171	Târg. Ștefăneștĭ	Târgu Ștefăneștiĭ	1	2	92	
172	Satul Ștefăneștĭ	Satul Ștefăneștiĭ	1	1	180	
		Bădiuțiĭ	1	1	78	
		Stânca	1		125	
173	Trușeștiĭ	Trușeștiĭ	1	2	274	
		Mascateniĭ	1	1	87	
		Hulubu		1	139	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. Preoţilor	No. Locuitorilor	Observaţii
174	Brătenii	Mihălăşenii	1	—	122	
		Brătenii	1	1	184	
		Păunu	—	1	54	
		Nastase	—	—	45	
		Slobozia	1	1	90	
175	Babicenii	Babicenii	1	1	68	
		Broştenii	—	—	32	
		Guranda	1	1	93	
		Barsăneştii	—	—	36	
176	Durneştii	Durneştii	1	1	120	
		Cucutenii Tufăs-cu	1	1	50	
		Cucutenii Răzeşi	—	—	30	
177	Bobuleştii	Bobuleştii	1	1	225	
178	Ungurenii	Ungurenii	1	—	269	
		Epurenii	1	1	111	
		Vicolenii	1	—	47	
179	Comăndăreştii	Reusenii	1	1	125	
		Comăndăreştii	—	—	28	
		Pogorăştii	1	—	30	
		Rediul	1	—	35	
180	Dăngenii	Dangenii	1	—	117	
		Strahotinul	—	—	51	
		Buhacenii	1	1	121	
		Bivolarii	—	—	25	
		Iacobenii	1	1	104	
		Rumenii	1	—	26	
		Coştenii	—	—	15	
181	Todirenii	Todirenii	1	1	147	
		Hlipicenii	1	1	174	
		Cobicenii	1	—	41	
182	Buimăcenii	Buimăcenii	1	—	65	
		Petreştii	—	—	34	
		Satrărenii	1	1	40	
		Crăciunenii	1	—	36	
		Jumătăţenii	—	—	30	
		Albeştii	1	1	165	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Biserici.	No. Preoţi.	No. Locuit.	Observaţiĭ
182	Buimăcenii	Capu Pădureĭ	—	—	12	
183	Dobaracenii	Dobarceniĭ	1	1	168	
		Cişmăneştiĭ	1	—	59	
184	Ostopcenii	Ostopceniĭ Răzeşĭ	1	—	65	
		Romaneştiı	1	—	30	
		Ostopceniĭ Balş	1	—	60	
		Bascaceniĭ	1	1	60	
		Damideniĭ	1	—	80	
185	Rânghileştii	Rânghileştiĭ	1	1	200	
		Berza	1	1	60	
		Ilişeniĭ	—	—	40	
		Baroseniĭ	—	—	40	
		Dorneştiĭ Mitropoliĭ	1	1	20	
		Sânta Maria	—	—	90	
186	Movila Ruptă	Ripiceniĭ	1	1	120	
		Lehneştiĭ,	1	1	120	
		Movila Ruptă	1	1	60	
		Jivêrteniĭ (sarata)	1	1	100	
187	Ringhuleştii	Ceornohalul	1	1	120	
		Calaraşiĭ	—	—	200	
		Judeţul Dorohoiu				
188	Urba Dorohoiŭ	Adormirea	1	2	452	
		St. Nicolaĭ	1	2		
189	Brăeştiĭ	Braeştĭ Gherghel	1	1	155	
		Braeştĭ Gheleme	1	1	70	
		Popeniĭ	1	—	30	
		Busniceniĭ	1	1	130	
190	Corlăteniĭ	Corlăteniĭ	1	1	120	
		Vladeniĭ				
		Davidóea	1	1	150	
		Carasa				
		Miclăuşeniĭ	1	—	120	
191	Vâculeştiĭ	Vâculeştiĭ	1	1	424	
		Sanemita	1	1	148	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. preoților	No. Locuitorilor	Observații
191	Vâculeștiĭ	Prilipcile	1	1	93	
		Horlaceniĭ	1	—	81	
		Goroveĭ	1		11	
192	Sindriceniĭ	Sindriceniĭ Cananăŭ	1	1		
		Sindriceniĭ Gherghel	1	1		
		Buhaiu	1	1		
		Cobâla	1	—		
		Stracora	1	—		
193	Hanteștiĭ	Hanteștiĭ	1	2	420	
194	Vîrful Câmpuluĭ	Vîrful câmpuluĭ				
		Maghiru	1	2	405	
		Ionășeniĭ	3	—	200	
		Dobrananti-hapai	1	1	246	
195	Hilișeŭ Curt	Hilișeu Curt	1			
		Hilișeu Gafencu	1	1		
196	Zamostea	Zamostea	1	2		
		Ceomârtanu	1	—		
		Bălineștiĭ	1	1		
197	Lozna	Lozna	1	1	219	
		Calineștiĭ	1	—	17	
198	Gramestiĭ	Grămestiĭ	1	2		
		Verpolia	1	1	365	
		Budeștiĭ	1			
		Botsinița				
199	Adancata	Adancata	1	1	292	
		Mitocu	1	—	144	
200	Tureatca	Senăuțiĭ	1	1	90	
		Pueniĭ	1	—	40	
201	Dersca	Dersca	1	1	340	
		Cândeștiĭ	1	1	144	
		Pârâu Negru	1	1	120	
		Vladeniĭ	1			
		Vițcaniĭ	1	1	70	
		Talpa	1	—	32	

No. curent	Comuna	Cotuna	No Bisericilor	No. Preoților	No Locuitorilor	Observații
202	Dimăchenii	Dimăchenii	1	1	155	
		Matieni	1	—	52	
203	Zvoriștea	Vatra	1	1	296	
		Dealu	1	1	283	
		Poeana	1	—	84	
		Șerbăneștiĭ	1	1	130	
		Bereștiĭ	1	—	227	
204	**Urbea**	**Mihailenii**	2	2	200	
205	Pilipauții	Satu Mare				
		Lunca	2	1	302	
206	Pomârla	Pomârla	1	1	2163	
		Corjăuțiĭ	1	1	432	
		Hilișeu Bașota	1	1	584	
207	Cordăreni	Dumeniĭ	1	1	167	
		Șipoteniĭ	1	1	97	
		Varcolicĭ	1	—	15	
		Cordărenii	1	1	130	
		Grivița Ghingheóea		1	25	
		Slobozia	1	1	60	
		Cracalia	1		38	
		Liveni Sofiani	1	1	42	
		Liveni Varnov	1		27	
208	Hudeștii mari	Lupeniĭ	1	1	185	
		Alba	—	1	217	
		Conceștĭ	1	—	201	
		Vatra	—	1	169	
		Bascu	—	—	86	
209	Târnauca	Târnauca	1	1	274	
		Proboteștiĭ	1	1	303	
		Patrasceni	1	1	182	
210	Hriațca	Hriațca	1	1	195	
		Godinești	1	1	150	
		Beceștiĭ	1	1	100	
211	Mamornița	Mamornița	1	1	64	
		Locovița	1		66	
		Sinihai	1	1	184	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Preoţilor	No. Bisericelor	No. Locuitorilor	Observaţiĭ
211	Mamornița	Cot. Hotinu	—		40	
		Streanga	—		74	
212	Buda	Buda mare	1	1	94	
		Buda mică	1		92	
		Slobozia	1	—	42	
		Pasatu	1	—	98	
		Mogoșeștĭ	1	—	162	
		Mihoreni	1	—	66	
213	Movila	Fundu Herţeĭ	2	1	150	
		Baranca				
		Poeana				
214	Oroftiana	Oroftiana de sus	1	1	250	
		Oroftiana de jos	—	—		
		Osebiţiĭ de Oroftiana	—	—		
215	Suharăŭ	Suharău	1	1	250	
		Lișna	1	1	100	
		Comănești	1	1	100	
		Mlenănţiĭ	2	1	100	
216	Havarna	Havarna	1	2	438	
		Garbeniĭ				
217	Hăneștĭ	Hăneștiĭ	2	2	376	
		Cristineștiĭ	1	1	169	
		Damileniĭ	1	—	106	
218	Bivolu	Bivolu Mare	1	1	193	
		Bivolul Mic	—	—	67	
219	Rădauţĭ	Isnovaţu	1	1	196	
		Rădăuţi	1	1	199	
220	Mitocul	Mitocul	1	2	550	
		Ghireniĭ Curt	—	—		
		Crasnalenca	1	1		
		Bodranu	—	—		
		Zoiţanu	—	—		
		Panaitóea	—	—		
221	Stiubieniĭ	Stinbieniĭ	—			
		Chiscăreniĭ	—	—		
		Petricani	2	2	470	

No curent	Comuna	Cotuna	No Bisericilor	No. Preoților	No Locuitorilor	Observații
221	Stiubienii	Ibănésa				
		Cotul Negru				
222	Mileanca	Mileanca	1	1	383	
		Tatărășeniĭ	1	1	172	
223	Horodiștea	Horodiștea	1	1	86	
		Crăiniceniĭ	1	1	134	
		Cuzlău	1		62	
		Slobozia	1		48	
224	Seveniĭ	Târgu Seveniĭ	2	2	—	
		Satul Seveniĭ	—	—	—	
		Bozieni	—	—	—	
225	Manoleasa	Domoseniĭ Flondura	1	1	72	
		Tescureniĭ	—	—	29	
		Manoleasa Dămoseni	—	—	36	
		Hrițăniĭ	—	—	26	
		Boldu	1	—	8	
		Volovațu Iacovachi		—	35	
		Volovațu Stroicĭ		1	70	
		Manolesa Hrițăni	—	—	26	
		Șerpinița	1	—	41	
		Liveniĭ	—	1	122	
		Adășeniĭ	1	1	130	
226	Vlasineștĭ	Vlasineștĭ	1	1	175	
227	Coțiușca	Coțiușca	1	1	144	
		Ghireni Tăutu	1	—	63	
		Puțiureniĭ	—	—	48	
		Ichimeniĭ Softa	—	}		
		Ichimeniĭ Pisoschi	1	}	49	
228	Darabanĭ	Darabaniĭ	)			
		Corneștiĭ	) 1	2	497	
		Bajura	1	1	185	
229	Paltinișu	Păltinișu	1	2	299	
		Ivancăuți	1	1	170	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. Preoților	No. Locuitorilor	Observațiĭ
229	Paltinișu	Teiósa	1	1	145	
230	Vorniceniĭ	Vorniceniĭ	1	2	460	
231	Barzeștiĭ	Plopeniĭ mariĭ	1	1	240	
		Plopeniĭ micĭ				
		Barzești				
		Podul Stamati				
		Tăuteștiĭ				
		Vicaleniĭ				
232	Sarbii	Hăneștiĭ	1	1	292	
		Slobozia Hănești				
		Móra joriĭ				
233	Hudeștii mici	Meorcaniĭ	1	1	427	
234	Herțea	Herțea	1	1	105	
235	Broscăuțiĭ	Broscăuțiĭ	2	2	480	
		Trestiana	1	1	114	
236	Avrameniĭ	Avrameniĭ	1	1	150	
		Adășeniĭ		1	99	
		Borolea			119	
		Zahoreni			80	
237	Dragușeniĭ	Dragușeniĭ de jos	1	1	101	
		Dragușeniĭ de sus	1		96	
		Podriga			96	
		Nichiteniĭ			52	
		Ichineni	1		62	
	Urbea Iașĭ					
238	Dispărțirea I.	Biserica Banu	1	3	40	
		St. Gheorghi Lozonshi	1	1	150	
		„Cuviósa de sus	1	1	85	
		„Nașterea Maici D-luĭ		3	23	
		„St. Treime		1	201	
		„Toma Cozma		2	200	

No. curent	Comuna		Cotuna	No. Bisericilor	No. Preoților	No. Locuitorilor	Observații
	DESPARTIREA	II-a	St. Trei Ierarhi		3		
			St. Andreï		2	95	
			St. Vasile Nicolina		2	62	
			Frumósa		3	65	
			Inălțarea S-teï Crucï		2	100	
		III-a	St. 40 Martirï		2	50	
			St. Ión Botezătorul		1	40	
			St. Teodor		1	40	
			Dancu		3	—	
			St. Sava		3	—	
			Buna Vestire		3	185	
			St. Atanasie și Chiril		1	28	
			St. Dimitrie (Balș)		1	16	
			St. Ilie		3	6	
			Mitocu		3	30	
			Vovidenia		1	58	
			Vulpea		1	20	
			St. Ștefan		1	150	
			St. Haralambie		2	100	
			St. Neculai de sus		1	38	
			Golia		3	—	
		IV-a	Barboiu		3	—	
			st. Ión gură de aur		3	400	
			Curalarï		1	34	
			St. Pantelimon		2	—	
			Biserica Albă		1	—	
			Barnovschi		3	—	
			St. Lazăr		3	—	
			St. Nec. Domnesc		4	—	
			St. Impărați		1	60	
			St. Nicolai Șosea		2	250	

No. curent	Comuna	Cotuna	No. Bisericilor	No. preoților	No. Locuitorilor	Observații
	Dispărțirea V-a.	St. Voevozi (Rufeni)		1	50	
		St. Vasilie		1	150	
		Nicorița		3	100	
		St. Dimitrie Misai		1	30	
		St. Neculai (ciurchi)		2	350	
		st. Voivozi (Roșca)		2	100	

RECAPITULAȚIE.

No.	JUDEȚUL	No. Comunilor	No. Cotunilor	No. Bisericilor	No. Preoților	
1	Jud. Iașĭ	43	257	170	150	
2	„ Neamțu	52	*161*	183	197	
3	„ Suceava	40	150	133	150	
4	„ Botoșanĭ	52	*196*	165	160	
5	„ Dorohoĭ	50	174	128	114	
6	Urba Iașĭ	—	—	43	85	
		237.	938.	822.	856.	